

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΔ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ - ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1995

ΑΡΙΘ. 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ προσωπογραφία τοῦ ἱερομάρτυρος Βασιλείου, πρεσβυτέρου († 362). — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Μεγάλης ἑβδομάδος. — Ἐπισκ. Ἀχελώου Εὐθυμίου, Γυμνότητα καὶ ἔνδυση. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικές, κανονικές καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀρχιμ. Γεωργίου Στέφα, Ἱστορική ἡμέρα στὸ Ἴντσον Κορέας. — Ἀρχιμ. Μ. Φ., Ἐπισημάνσεις. — Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Ἡ ἐπικαιρότητα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως. — Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀβαγιανοῦ, Νεομάρτυρες καὶ νεοελληνική πραγματικότητα. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Οἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστὰ στὸ πρόβλημα τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας. — Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Ἡ ἸΓ' Κατήχησις πρὸς φωτιζομένους. — Εἰρήνης Οἰκονομίδου, Βελτίωσις τῶν ἔργων ὑποδομῆς στὴν Πάτμο. — Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασίου 1 - Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφεῖου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ἡλείου 132 - Πέραμα.

Ἡ προσωπογραφία τοῦ ἱερομάρτυρος Βασιλείου, πρεσβυτέρου († 362)

Τὴν 22α Μαρτίου ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βασιλείου, ὁ ὁποῖος διακρίθηκε ὡς πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγκύρας. Τὰ ἱστορικά δεδομένα γιὰ τὴν ζωὴ καὶ τὸ μαρτυρικό τέλος του ὑπέστησαν ρητορική ἐπεξεργασία ἀπὸ κάποιον μοναχὸ Ἰωάννη (περὶ τὸν 10 αἰῶνα), ἡ ὁποία γίνεται αἰσθητὴ καὶ σὲ μερικὲς μορφές τοῦ σχετικοῦ συναξαρίου. Ἡ Κριτικὴ Ἀγιογραφία, — ποὺ ἀναπτύχθηκε ἰδίως μὲ τὴν ἐρευνητικὴ ἐργασία τῶν Βολλανδιστῶν μοναχῶν τῆς Δύσεως καὶ ποὺ γιὰ τὸν ἱερομάρτυρα Βασίλειο κατεγράφη σὲ εἰδικὰ δημοσιεύματα στὶς σειρὲς Acta Sanctorum, Analecta Bollandiana καὶ Bibliotheca Hagiographica Graeca—, συνετέλεσε στὸ νὰ παραμεριθοῦν μεταγενέστερα ρητορικά ἐπιχρίσματα καὶ νὰ ἐπισημανθοῦν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἁγίου τούτου.

Ὁ ἱερομάρτυς Βασίλειος ἦταν πρεσβύτερος στὴν πατρίδα του Ἀγκυρα, ἡ ὁποία διακρινόταν γιὰ τὴν ἀκτινοβολία τῆς στὴν ἀνθυπατικὴ Γαλατία. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ εἶχαν κηρῦξει κορυφαῖοι Ἀπόστολοι καὶ ἰδίως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ὁ Βασίλειος ὡς ἱερεὺς διακρίθηκε γιὰ τὴν μόρφωσί του, γιὰ τὴν ποιμαντικὴ δρασί του, γιὰ τὴν ἐμμονή του στὴν γνησία ἀποστολικὴ παράδοσι καὶ γιὰ τοὺς ἀγῶνες του ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἦταν ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας του στὴ σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων τὸ ἔτος 335, ἡ ὁποία συνεκλήθη ἐναντίον τῶν Ἀρειανῶν καὶ πρὸς ὑπεράσπισι τοῦ Μ. Ἀθανασίου.

Ὁ Βασίλειος ὄρθωσε ἐπίσης τὸ ἱερατικό του ἀνάστημα ἐναντίον τῶν προσπαθειῶν Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου πρὸς ἀναζωπύρησι καὶ ἀναβίωσι τῆς φθινούσης εἰδωλολατρίας. Κατέκρινε τὶς εἰδωλολατρικὲς θυσίαι καὶ τὶς δεισιδαιμονίες, στὶς ὁποῖες εἶχεν ὑποδουλωθῆ ὁ ἀποστάτης Ἰουλιανός, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, εἶχε διαβρώσει τὰ πνευματικά του χαρίσματα μὲ τὸ νὰ ὑποδουλωθῆ στὸ νὰ ἐπιδίδεται κάθε μέρα ἐπὶ ὥρες στὴν ἐξέτασι τῶν σπλάγχων τῶν ἱερέων, τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἄλλων οἰωνῶν. Ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἀγκύρας Σατορνίνος (ἢ Σατορνίλος), γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸν ἀγῶνα του ἐναντίον τῆς εἰδωλολατρίας, τὸν ὑπέβαλε σὲ φοβερὰ βασανιστήρια καὶ τὸν ἔρριψε δέσμιον στὴ φυλακή. Ὅταν ὁ Ἰουλιανός, κατὰ τὴν διέλευσί του ἐξ Ἀγκύρας, ἀκουσε γιὰ τὸν φυλακισμένον ἱερέα, ποὺ καταπολεμοῦσε τὶς ἀντιχριστιανικὲς προσπάθειές του, ζήτησε νὰ τὸν φέρουν μπροστὰ του καὶ ὅταν εἶδε, ὅτι ἡ χριστιανικὴ πίστις του ἦταν ἀκλόνητη, διέταξε τὴ συνέχισι τῶν φορικῶν βασανιστηρίων καὶ στὸ τέλος τὴ θανάτωσί του μὲ πυρακτωμένες σοῦβλες, ἡ ὁποία ἐγινε τὸ ἔτος 362.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Α' ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ ΕΣΠΕΡΑΣ (ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ)

Τού Σεβ. Μητροπολίτου Πατρών κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

4. ΤΟ «ΠΟΤΗΡΙΟΝ» ΚΑΙ ΤΟ «ΒΑΠΤΙΣΜΑ» ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

«Ίδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα»

Ἦσαν αἱ τελευταῖαι πλέον ἡμέραι τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου. Καὶ συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς δώδεκα μαθητὰς Του κατηνύνητο διὰ τελευταίαν φορὰν πρὸς τὴν ἁγίαν Πόλιν. Γνωρίζει πολὺ καλὰ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τί πρόκειται νὰ ἐπακολουθήσῃ περὶ τὸ Πρόσωπόν του. Γνωρίζει λεπτομερῶς τὰ ἀναφερόμενα φρικτὰ Πάθη Του. Καὶ μὲ καταπλήσσοσαν σαφήνειαν προλέγει τὰ γεγονότα εἰς τοὺς μαθητὰς Του· *«ἰδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαΐξουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται»* (Μάρκ. ι' 33-34). Ἐνῶ δὲ ὡς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γινώσκει καὶ προλέγει τὰ πάντα, ἦτο φυσικὸν καὶ ἀνθρώπινον νὰ αἰσθάνεται δι' αὐτὰ λύπην ἢ καρδίᾳ τοῦ «υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου». Ὅμως μὲ ἀπόλυτον γαλήνην βαδίζει σταθερῶς πρὸς τὴν ἁγίαν Πόλιν.

«Ίδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα», εἶπε· καὶ ἤκουσαν οἱ μαθηταὶ «τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν» (αὐτ. 32).

Νὰ μπορούσαν ἄραγε νὰ Τὸν καταλάβουν; Νὰ μπορούσαν μήπως νὰ Τὸν συντροφεύσουν εἰς τὰς κρισίμους ὥρας;...

Ἄλλ' ἐκεῖνοι, ἐνῶ τοὺς ὀμιλεῖ περὶ ἀναμενομένων Παθῶν καὶ θανατώσεώς Του, φαντάζονται τὸ ἀντίθετον, μεγαλεῖα καὶ τιμάς. Ἀκούουν νὰ τοὺς ὀμιλῇ περὶ σταυροῦ, καὶ ὄνειροπολοῦν δόξας. Δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς των ὅτι θὰ θανατωθῇ ὁ Διδάσκαλος. Ἡ σκέψις των ἐκόλλησεν εἰς τὸ *«τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται»*. Μόνον αὐτὸ τοὺς ἐνετυπώθη. Δύο δὲ ἐξ αὐτῶν, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, σπεύδουν νὰ τοῦ ζητήσουν πρωτοκαθεδρίας· «ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων καθίσωσιν ἐν τῇ δόξῃ Του!» Ἄλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι δέκα δυσφοροῦν καὶ ἀγανακτοῦν, διότι ἐπρόλαβαν οἱ δύο νὰ ζητή-

σουν τὰς πρώτας τιμητικὰς διακρίσεις!

Πόσον δὲν Τὸν ἐννοιωθάν! Πόσον μακρὰ Του εὐρίσκοντο αἱ σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματά των, ἐνῶ Τὸν περιεστοίχιζον!

Δὲν εἶναι ὅμως οἱ μόνοι. Καὶ πολλοὶ ἄλλοι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ θεωροῦνται ὅτι ἔχουν χριστιανικὴν ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων, ἀποδεικνύονται, ὄχι σπανίως, ξένοι πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἄσχετοι πολλάκις ἐν τῇ πράξει· ἀκόμη καὶ ἀντίθετοι εἰς τὰς ἐνεργείας των πρὸς τὰ κηρυττόμενα καὶ πιστευόμενα ὑπ' αὐτῶν.

Ἐπάρχουν βεβαίως ὄχι ὀλίγοι ἀδιάφοροι καὶ ἀμελεῖς περὶ τὴν πίστιν καὶ τὸ κατὰ Χριστὸν φρόνημα καὶ ἦθος. Καὶ τὸ μόνον ποὺ διασώζουν, ὡς τεκμήριον ὅτι εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, εἶναι κάποια τυπικὴ παρουσία εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κυρίως τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα, χωρὶς συμμετοχὴν εἰς τὰ μυστήρια ἢ ἄλλας συνειδητὰς λατρευτικὰς ἐκδηλώσεις.

Ἐχουν ἐν τούτοις, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, καλὴ καρδιὰ καὶ εὐσυνειδησία καὶ τιμιότητα κ.ἄ. ἀρετὰς. Εἶναι καλοὶ καὶ χρησιμοὶ ἄνθρωποι. *«Ἐνὸς δὲ ἐσσι χρεία»*. Ἐνα τοὺς λείπει· ἢ χάρις καὶ ἢ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Ἐὰν ἤξεραν τί χάνουν καὶ πόσον ἀδικοῦν τὸν ἑαυτὸν τους, θὰ ἐγίνοντο πολὺ καλοὶ χριστιανοί. Θὰ ἦσαν εὐλογημένοι ὡς ἄτομα, ὡς οἰκογενειάρχαι, ὡς κοινωνικοὶ ἄνθρωποι. Ὁ Χριστὸς πάντα τοὺς περιμένει. Διότι ἐσταυρώθηκε καὶ δι' αὐτούς.

Καὶ ἐξ ἐκεῖνων ὅμως τῶν παραδοσιακῶς πιστευόντων καὶ συμμετεχόντων εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας πολλοὶ ἔχουν ἀνάγκην νὰ βελτιώσουν τὸ ἐπίπεδον τῆς θρησκευτικότητός των. Νὰ πλησιάσουν περισσότερο τὸν «ἐρχόμενον ἐπὶ τὸ ἐκούσιον Πάθος Σωτῆρα Χριστόν», αὐξάνοντες τὴν χριστιανικὴν συνέπειαν (τὴν ἐναρμόνισιν πίστεως καὶ πράξεως) εἰς τὴν ζωὴν των, διὰ νὰ δοξάζεται ὁ Χριστὸς καὶ νὰ ἔλθῃ ἡ βασιλεία Του *«ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς»*.

* * *

Ἡ συνέχεια τοῦ διαλόγου τοῦ Κυρίου μὲ τοὺς μαθητὰς Του ἐπροχώρησεν εἰς βάθος. Τοὺς ἠρώ-

4. ΓΥΜΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗ

Τού Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Οἱ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρονται συνήθως στὴ σωματικὴ γυμνότητά καὶ τὰ ἠθικὰ προβλήματα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴ μερικὴ ἢ ὀλικὴ ἀπόρριψη τοῦ ἐνδύματος. Ὡστόσο, τὸ βασικὸ πρόβλημα τοῦ μεταπτωτικοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι τόσο ἡ σωματικὴ γυμνότητά του, ἀλλὰ ἡ ἀπογύμνωση τῆς ψυχοσωματικῆς του φύσης καὶ ὑπαρξης ἀπὸ τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, ὅπως εἴπαμε. Ἡ ἀποκλειστικὴ, ἐπομένως, ἐπιμονὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν στὴ σωματικὴ γυμνότητά δὲν ἔχει νόημα, ὅταν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τελείως ἀπογυμνωμένοι πνευματικά. Ἐκεῖνο, λοιπόν, ποὺ πρέπει νὰ ἀπασχολεῖ τοὺς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὄχι τὸ πῶς θὰ ντύσουν τοὺς γυμνοὺς, ἀλλὰ τὸ πῶς θὰ καλύψουν τὴν πνευματικὴ ἀπογύμνωση τῶν ἀνθρώπων. Στὴν περίπτωσή αὐτή, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι ἰσχύει ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ (μὲ κάποια παραλλαγή). «Ἄφες τοὺς γυμνοὺς, ἐνδυσσε τοὺς πνευματικὰ γυμνοὺς» (πρβλ. Ματθ. 9' 22).

Στὴ συνέχεια θὰ ἀναφερθοῦμε σὲ μερικὰ βασικὰ θέματα μιᾶς ποιμαντικῆς ένδυματολογικῆς ἀγωγῆς.

α) Ἡ πνευματικὴ γυμνότητά: Ἐνα πρῶτο θέμα ποὺ πρέπει νὰ ἐπιδιώκουν οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ βοηθοῦν τοὺς χριστιανοὺς νὰ κατανοήσουν τὴ σημασία τῆς πνευματικῆς

γυμνότητος. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει κάποτε νὰ συνειδητοποιήσει τὴν πνευματικὴ του γυμνότητά. Ὁ ἄνθρωπος καλύπτεται ὄχι τόσο μὲ τὰ ρούχα ποὺ φοράει, ἀλλὰ μὲ ὅ,τι τοποθετεῖ γύρω του στὸν κόσμον αὐτό. Τὰ πραγματικὰ ἐνδύματα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὰ πράγματα, τὰ χρήματα, τὰ κτήματα, οἱ γνωριμίες, τὰ σχέδια, τὰ πάθη καὶ τὰ ἁμαρτήματά του. Ὅλα αὐτὰ καλύπτουν τὴν οὐσιαστικὴ γυμνότητά τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Κάποτε, λοιπόν, κάποιος — καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας — πρέπει νὰ τραβήξει τὰ κουρέλια καὶ νὰ σχίσει τὰ χρυσόχαρτα, μὲ τὰ ὁποῖα καλύπτεται ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ ἀποκαλύψει τὴν οὐσιαστικὴ γυμνότητά του. Σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ διαδικασία ἀναφέρεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ στὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου: «Λέγεις ὅτι πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδενὸς χρεῖαν ἔχω — καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ὁ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνὸς» (γ' 17).

β) Ἡ σωματικὴ γυμνότητά: Ἡ ἀπόρριψη, ἐξάλλου, τοῦ ἐνδύματος δὲν ἀπελευθερώνει τὸν ἄνθρωπον καὶ δὲν τὸν ἐπιστρέφει στὴν κατάστασή τῆς παραδεισιακῆς «ἀθωότητος». Ἡ γυμνότητά δὲν ἀπελευθερώνει τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ, ἀντίθετα, τὸν ὑποβιβάζει καὶ τὸν περιορίζει στὴν σωματικὴ καὶ ζωικὴ του διάσταση. Ἡ γύ-

τησε· «δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι;». Δηλ. Ἐγὼ σὰς ὁμιλῶ διὰ τὸ πικρὸν ποτήριον τῆς σταυρικῆς θυσίας ποὺ μὲ ἀναμένει. Καὶ ἀναφέρομαι εἰς τὸ βάπτισμα τοῦ αἵματος καὶ τοῦ θανάτου ποὺ θὰ λάβω. Σεῖς, ἀντὶ νὰ σκέπτεσθε δόξες καὶ τιμὲς καὶ πρωτοκαθεδρίες, μπορείτε ἄραγε νὰ δεχθῆτε τέτοιες μεγάλες θυσίες ποὺ θὰ εἶναι πικρὰ ποτήρια καὶ αἱματηρὸ βάπτισμα;...

Πάλιν ἐκεῖνοι δὲν τὸν κατάλαβαν. Καὶ ἔσπευσαν ν' ἀπαντήσουν· «δυνάμεθα»· μπορούμε! Ἀπάντησις πρόχειρη· ἀνεύθνη· δὲν ἤξεραν τί ζητούσαν. «Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε», εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Κύριος.

Καὶ σὲ πόσους ἄραγε ἀπὸ ἡμᾶς ἀρμόζει αὐτὴ

ἡ ἀπάντησις τοῦ Χριστοῦ· «οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε;».

Τίθεται λοιπὸν ζήτημα, κατὰ πόσον κατανοοῦμεν τὸν Χριστόν, τὸν λόγον Του, τὸ θέλημά Του δι' ἡμᾶς.

Ἦλθεν ὁ Νυμφίος ἡμῶν «δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν». Καὶ τὸ ἐρώτημα εἶναι, ἐὰν εἴμεθα καὶ ἡμεῖς μεταξὺ τῶν «πολλῶν» σεσωσμένων ὑπ' Αὐτοῦ. Προσοχὴ «μὴ μείνωμεν ἔξω τοῦ νυμφῶνος Χριστοῦ».

Αὐτὸ ἂς μᾶς ἀπασχολήσῃ σοβαρῶς, τὸν καθένα ἰδιαίτερος. Καὶ εἶθε ἡ χάρις καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ Κυρίου, τοῦ «ὑψωθέντος ἐν τῷ σταυρῷ ἐκουσίως» νὰ μᾶς συνανηψώσῃ μετ' Αὐτοῦ «εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

(Συνεχίζεται)

μνωση του σώματος δεν σημαίνει, επίσης, επιστροφή στη φυσική ζωή. Όπως αναπτύξαμε στο προηγούμενο άρθρο, ή γυμνότητα των Πρωτοπλάστων, μετά την Πτώση, δεν ήταν μόνο σωματική, αλλά και ψυχική, ψυχοσωματική απογύμνωση της ύπαρξής τους από τα αρχέγονα θεϊκά χαρίσματα. Η σωματική, επομένως, γυμνότητα δεν είναι τίποτε άλλο παρά όρατη έκφραση της υπαρξιακής απογύμνωσης της ανθρώπινης φύσης. Από το άλλο μέρος, ή επιστροφή στην αρχέγονη, προπρωτική και παραδείσια κατάσταση, υπό τις συνθήκες του κόσμου τούτου, είναι ανέφικτη και άπραγματοποίητη. Πολύ δε περισσότερο δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί με την απλή απόρριψη του ενδύματος...

Ο «γυμνισμός», εξάλλου, είναι ένα αθεολόγητο και άνεδαφικό κίνημα. Διότι, το γυμνό σώμα, στη σημερινή αφύσικη κατάστασή του, δεν λειτουργεί θετικά για τον άνθρωπο και τη ζωή του, αλλά αρνητικά. Η γύμνωση μάλιστα του μεταπτωτικού σώματος, σε δημόσιους ιδίως χώρους, δημιουργεί περισσότερα ψυχοσωματικά προβλήματα από όσα τυχόν ισχυρίζονται ότι επιλύει. Το ένδυμα του ανθρώπου δεν αφαιρείται χωρίς συνέπειες. Η απόρριψη του ενδύματος είναι ένας ακρωτηριασμός της ανθρώπινης, μεταπτωτικής, ύπαρξης. Η γύμνωση του σώματος αποδεσμεύει και ενεργοποιεί τις όρμες και τα ένστικτα, τα όποια, ως παράσιτα, φωλιάζουν στην μεταπτωτική ανθρώπινη φύση, και συντελεί ώστε ο άνθρωπος να εξομοιώνεται με την άλογη και κτηνώδη φύση.

γ) **Η πνευματική ένδυση:** Οί άνθρωποι μερμινούν συνήθως για το «τί φάγωμεν ή τί πίνωμεν ή τί περιβαλλόμεθα», όπως είπεν ο Κύριος (Μαθ. στ' 31). Το ουσιαστικό τους όμως πρόβλημα δεν εντοπίζεται στο φαγητό και τα ρούχα, αλλά στην πνευματική τους τροφοδοσία και την πνευματική τους ένδυση. Γι' αυτή την ένδυση πρέπει πρωτίστως να μερμινούν. Διότι και εάν ντυθούν «ως ο Σολομών εν πάση τη δόξη αυτού» (Μαθ. στ' 29), αυτό δεν θα τους προσφέρει τίποτε, αν στην πραγματικότητα λιμοκτονούν πνευματικά ή είναι έντελως απογυμνωμένοι. Οί δολοφόνοι που κάνουν τα μεγαλύτερα εγκλήματα και τις πιο φρικτές δολοφονίες είναι συνήθως ντυμένοι με κομψότατα και πολυτελή ενδύματα...

Οί άνθρωποι πρέπει να μάθουν να ενδιαφέρονται για την ουσιαστική ένδυση της ύπαρξης

τους. Πρέπει να πεισθούν, ότι δεν έχει σημασία να αγοράζουν, να αποκοιούν και να φορούν όσο το δυνατόν πιο ακριβά και πιο εξεζητημένα ρούχα, όσο να πληθαίνουν τις πνευματικές επενδύσεις της ύπαρξής τους. Να πραγματοποιούν πνευματικές επενδύσεις στην Τράπεζα του Θεού, την Έκκλησία!

Οί χριστιανοί, ειδικότερα, πρέπει να ασκηθούν να πλουτίζουν όχι τόσο την ιματιοθήκη τους, αλλά τον εσωτερικό τους κόσμο. Εκείνο που μετράει δεν είναι το καλύτερο και το ακριβότερο ρούχο, αλλά ή περισσότερη καλωσύνη, ή μεγαλύτερη κατανόηση, ή πλατύτερη αγάπη, «ό έστιν ένώπιον του Θεού πολυτελές» (Α' Πέτρο. γ' 3-4. Βλ. και Α' Τιμ. β' 9-10).

δ) **Η ένδυση του σώματος:** Η Άγία Γραφή αναφέρει ότι ο Θεός κατασκεύασε το πρώτο ένδυμα των ανθρώπων, τους «δερμάτινους χιτώνες». Ωστόσο το νόημα είναι ότι ο Θεός ενέπνευσε τον μεταπτωτικό άνθρωπο να κατασκευάσει ενδύματα από άνθεκτικά υλικά (όπως είναι τα δέρματα των ζώων) και να αντικαταστήσει τα πρόχειρα και εύτελη «περιζώματα από φύλλα συκής». Το ένδυμα, επομένως, ήταν το πρώτο έργαλειό που κατασκεύασε ο μεταπτωτικός άνθρωπος. Αυτό σημαίνει, ότι το ένδυμα ήταν το πρώτο βήμα του μεταπτωτικού ανθρώπου προς την δημιουργία πνευματικού πολιτισμού και τον όριστικό διαχωρισμό του από την άλογη κτίση. Το ένδυμα ήταν το πρώτο έργαλειό και ο μοχλός, που ο Δημιουργός έδωσε στον άνθρωπο, για να δημιουργήσει πολιτισμό και για να μη υποβιβασθεί στο επίπεδο των ζώων.

Όταν, λοιπόν, απορρίπτεται το ένδυμα και γυμνώνεται το σώμα, ο άνθρωπος περιορίζεται στις ζωϊκές και ένστικτώδεις μόνο διαστάσεις του. Όσοι επίσης, γυμνώνουν τον άνθρωπο και ιδιαίτερα τη γυναίκα, κτυπούν τις ρίζες του ανθρώπινου πολιτισμού και απεργάζονται τον υποβιβασμό του ανθρώπου και την εξομοίωσή του με τα άλογα στοιχεία της κτίσης.

ε) **Η μυστηριακή πλύση:** Οί άνθρωποι πλέον συνήθως το σώμα και τα ρούχα τους, ενώ, από το άλλο μέρος, αφήνουν άπλυτο τον χιτώνα της ψυχής τους. Σημασία, ωστόσο, έχει όχι μόνο το λουτρό του σώματος, αλλά και το λουτρό της ψυχής. Ο Χριστός είπεν, ότι ο άνθρωπος πρέπει να είναι ολοκληρωτικά «λελουμένος και καθαρός» (Ιωάν. ιγ' 10). Ο χριστιανός, όταν βαπτί-

ζεται, ένδύεται τόν λευκό χιτώνα, πού συμβολίζει τήν πνευματική αναγέννησή του και τήν καινούρια ζωή του μέσα στο φώς του Χριστού. Ἄλλά και αὐτός ἀκόμη ὁ μυστηριακός χιτώνας λερώνεται ἀπό τή σκόνη και τοὺς λεκέδες τῶν καθημερινῶν παραπτώματων και ἀμαρτημάτων πού κάνει ὁ ἄνθρωπος, ὥστε νὰ βεβαιώνει ἡ Ἁγία Γραφή, ὅτι «οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ρύπου» (Ἰωβ ιδ' 4). Γι' αὐτό, ἄλλωστε, και ἡ Ἐκκλησία ἔχει καθιερώσει ὡς ἐπαναλαμβανόμενα τὰ Μυστήρια τῆς Μετανοίας και τῆς θείας Εὐχαριστίας, «πρὸς ἁγιασμόν ψυχῆς και σώματος και εἰς κάθαρσιν ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς και πνεύματος». Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονοῦμε, ὅτι στήν αἰώνια Βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ ζήσουν ὅσοι «ἐπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν» (Ἀποκ. ζ' 14), στὰ νάματα τῶν ἱερῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας.

ς) Ἡ ένδυματολογική ἀλλαγὴ: Οἱ ἄνθρωποι ἀλλάζουν συνήθως ρούχα. Πετᾶνε τὰ παλιὰ και φτιάχνουν ἢ ἀγοράζουν καινούρια. Ἡ ένδυματική αὐτὴ ἀλλαγὴ κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ νιώθει ἀνανεωμένος, καινούριος και φρέσκος.

Τὸ πιὸ σπουδαῖο ὅμως, εἶναι νὰ ἀνανεῶναι ὁ ἄνθρωπος τήν πνευματική του ἐπένδυση. Αὐτὸ ἔχει μεγάλη σημασία. Διότι, μπορεῖ ἓνας ἄνθρωπος νὰ εἶναι ρακένδυτος και νὰ νιώθει ἀνανεωμένος και εὐτυχής. Ὁ χριστιανός, εἰδικότερα, καλεῖται νὰ ἀνανεῶνεται συνεχῶς και νὰ μεταμορφώνεται πνευματικά. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος πού ἔζησε ὁ ἴδιος τήν διαδικασίαν αὐτῆς πνευματικῆς ἀλλαγῆς και ἀνανέωσης, σημειώνει: «Ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοῦς ὑμῶν και ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ και ὁσιότητι και ἀληθείᾳ» (Ἐφεσ. δ' 22-23). Και στήν πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολή γράφει: «Ἀπεκδησάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ και ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν» (γ' 10. Πρβλ. και Β' Κορ. γ' 18).

ζ) Ἡ ὕφανση τοῦ ὀριστικοῦ ένδύματος: Τὸ ὕφασμα τῶν ρούχων πού φορᾶμε ὕφαινεται στοὺς ἀργαλειοὺς τῶν ὕφαντουργείων. Οἱ ἀργαλειοὶ λειτουργοῦν ἀσταμάτητα, νύχτα και μέρα. Οἱ σαῖτες πηγαινοέρχονται ἀνάμεσα στοὺς σιμόνι και τὸ ὕφάδι και ὕφαινουν ὕφασματα για τήν

ένδυση τῶν ἀνθρώπων. Στήν παραδοσιακή, μάλοστα, ἀγροτογεωργική κοινωνία, οἱ ἄνθρωποι, οἱ γυναῖκες κυρίως, ὕφαιναν μόνες τους τὰ ὕφασματα τῶν ρούχων τους, στοὺς ἀργαλειὸ τοῦ σπιτιοῦ τους. Ὁ ἀργαλειὸς δούλευε νύχτα και μέρα...

Τὸ πιὸ σημαντικό, ὅμως, εἶναι ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀρχίσει νὰ ὕφαινει τὸ ὀριστικὸ ένδυμα τῆς ὕπαρξής του. Και τὸ πρῶτο πράγμα πού πρέπει νὰ μάθει εἶναι ὅτι τὸ ὕφαντουργεῖο, στοὺς ὁποῖο ὕφαινεται και πλέκεται ἡ ὀριστικὴ στολή τῆς ὕπαρξής του, εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Οἱ ἀργαλειοὶ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἁγιαστικὲς πράξεις και τὰ Μυστήρια, ὕφαινουν και πλέκουν μὲ τὸ σιμόνι τῆς θείας Χάρης, τὸ «ένδυμα τοῦ γάμου» (Ματθ. κβ' 11), τήν τελείωση και ὀλοκλήρωση τοῦ ἀνθρώπου. Για νὰ ὕφανθῆ, ὅμως, τὸ «ένδυμα» αὐτό, χρειάζεται και τὸ ὕφάδι τῆς ἀνθρώπινης συμμετοχῆς. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι, τὸ ὕφασμα τῆς ὀριστικῆς ένδυσῆς τοῦ ἄνθρωπος δὲν θὰ τὸ βρεῖ ἔτοιμο οὔτε θὰ τοῦ τὸ κατασκευάσουν ἄλλοι. Τὸ ὕφασμα, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ κατασκευασθῆ τὸ «ένδυμα τοῦ γάμου» του, ὁ ἄνθρωπος θὰ πρέπει νὰ τὸ ὕφάνει ὁ ἴδιος, μὲ τὰ χέρια του και τήν προσωπική του λαχτάρα, στοὺς ἀργαλειὸ τῆς Ἐκκλησίας.

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΓΙΑ ΘΕΟΤΟΚΟ

- * **ΘΕΟΜΗΤΩΡ**, τοῦ ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα (λόγοι στή Γέννηση, τὸν Εὐαγγελισμό και τήν Κοίμησιν μεῖ εἰσαγωγή, μετάφραση, σχόλια).
- * **ΘΕΟΤΟΚΟΣ**, τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ (ὁμιλία στή Γέννηση και τρεῖς ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι στήν Κοίμησιν μεῖ εἰσαγωγή, μετάφραση, σχόλια).
- * **ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ** (Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου) 102 κηρύγματα για τὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο, τήν Ὡδή τῆς Θεοτόκου και τὸ Θεομητορικὸ ἑορτολόγιο.
- * **ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ** (Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου) 98 κηρύγματα για τὴ Μικρὴ και Μεγάλὴ Παράκληση και τὰ ἀγιογραφικά και ψαλμικά ἀναγνώσματά τους.
- * **ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΑἶΝΟΣ** (Μητροπ. Γουμενίσσης Δημητρίου). Ἐντρυφήματα τῶν πιστῶν, μεῖ ὕμνολογικὸ και πατερικὸ ὕλικὸ για θεομητορικὲς ἑορτές.
- * **Οἱ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ** (Ἀρχιμ. Ν. Ἰ. Πρωτοπαπᾶ). Οἱ ἱερὲς ἐμφανίσεις τῆς Παναγίας σὲ Ἁγίους, οἱ ὀλοφάνερες παρουσίες τῆς στοὺς πιστοὺς.
- * **ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ** (Γεωργίας Π. Κουνάβη). Τὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας για τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΑΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

524. Στις 10 Μαρτίου τὸ Μηναῖο ἔχει δύο ἑσπερινούς, ἓνα τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα καὶ ἓνα τοῦ ἁγίου μάρτυρος Κοδράτου. Ὅταν τύχει ἡ μνήμη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα ἐκτὸς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο ἑσπερινούς πρέπει νὰ ψαλεῖ; (Ἐρώτηση π. Ν. Τ.).

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι θὰ ψαλλεῖ μόνο ὁ ἑσπερινὸς τοῦ ἁγίου Κοδράτου καὶ θὰ παραλειφθεῖ ὁ δεῦτερος ἑσπερινὸς τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα. Αὐτὸς ψάλλεται μόνον ὅταν ἡ μνήμη τῶν ἁγίων ἐμπέσει κατὰ τὴν Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ γιὰ νὰ τελεσθεῖ ἡ Προηγιασμένη. Τὸ ἐν χρήσει Τυπικὸ δὲν προβλέπει περίπτωση ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς, γιὰτί οἱ διατάξεις του δὲν ἔχουν ἀναπροσαρμοσθεῖ πρὸς τὰ ἡμερολογιακὰ δεδομένα τοῦ λεγομένου «νέου» (Γρηγοριανοῦ) ἡμερολογίου. Κατ' αὐτό, τὸ Πάσχα κινεῖται μεταξὺ 4ης Ἀπριλίου καὶ 8ης Μαΐου, ἐπομένως ἡ 9ῃ Μαρτίου σὲ περιπτώσεις ὀψίμου Πάσχα βρίσκεται ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς. Ἀντίθετα κατὰ τὸ «παλαιὸ» (Ἰουλιανὸ) ἡμερολόγιο, ἐπειδὴ τὸ Πάσχα κινεῖται μεταξὺ 22ας Μαρτίου καὶ 25ης Ἀπριλίου, ἡ 9ῃ Μαρτίου καὶ στὸ ὀψιμότερο Πάσχα ἐμπίπτει στὴν Α' Ἑβδομάδα τῶν Νηστειῶν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ στὸ Μηναῖο ἔχει καταστρωθεῖ ἡ σχετικὴ διάταξη. Ὅταν ἡ 9ῃ Μαρτίου εἶναι Σάββατο ἢ Κυριακὴ, καὶ δὲν τελεῖται ἐπομένως Προηγιασμένη, ὁ δεῦτερος αὐτὸς ἑσπερινὸς παραλείπεται. Τὸ ἴδιο κατ' ἀναλογίαν θὰ ἰσχύσει καὶ γιὰ τὴν περίπτωση στὴν ὁποία ἀναφέρεται ἡ ἐρώτηση.

Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο καὶ καθ' ὅμοιο τρόπο θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται καὶ ἡ παρομοία περίπτωση τῆς μνήμης τῆς Α' καὶ Β' εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου (24 Φεβρουαρίου). Αὐτὴ μὲ τὸ παλαιὸ ἡμερολόγιο συνηθέστατα ἐνέπιπτε στὴν Τεσσαρακοστῇ, γι' αὐτὸ καὶ ἔχει καὶ δεῦτερο ἑσπερινὸ γιὰ τὴν τέλεση Προηγιασμένης. Σὲ περίπτωση πού θὰ ἐνέπιπτε ἐκτὸς Τεσσαρακοστῆς ἢ σὲ Σάββατο ἢ Κυριακὴ, ὁ ἑσπερινὸς αὐτὸς τῆς Προηγιασμένης παρελείπετο καὶ ἐψάλλετο μόνο ὁ ἑσπερινὸς τῆς 25ης Φεβρουαρίου, τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Ταρασίου. Τώρα, μὲ τὸ νέο ἡμερολόγιο, μόνο σὲ περίπτωση πρώιμου Πάσχα ἢ 24ῃ Φεβρουαρίου πίπτει

μέσα στὴ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ.

Τέλος στὴν περίπτωση πρώιμου Πάσχα κατὰ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, μέσα στὴν Α' Ἑβδομάδα τῶν Νηστειῶν καὶ μέχρι τῆς Τρίτης τῆς Β' Ἑβδομάδος, ἐνέπιπτε καὶ ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Χαράλαμπους. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸ δὲν ἦταν συνηθισμένο δὲν ἐπηρέασε τὴν ἀκολουθία τοῦ Μηναίου. Ὑπῆρχε ὅμως ἡ σχετικὴ τυπικὴ διάταξη γιὰ εὐκαιροὺς χρήσιμη. Τότε ἐτελεῖτο δεῦτερος ἑσπερινὸς μὲ τροπάρια δανειζόμενα ἀπὸ τὸν ἑσπερινὸ τῆς παραμονῆς καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐτελεῖτο ἡ Προηγιασμένη, ὅπως ἀκριβῶς καὶ στὴν Α' καὶ Β' εὐρεση τῆς κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου καὶ στὴ μνήμη τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα.

525. Κατὰ τοὺς ἑσπερινούς (παραμονὲς) τῶν Χριστουγέννων, Φώτων καὶ Μεγάλου Σαββάτου μετὰ τὸ «Φῶς ἰλαρόν...» πρέπει νὰ λέγεται τὸ «Ἐσπέρας»; Τί νόημα ἔχει τὸ «Ἐσπέρας» χωρὶς τὸ «Προκείμενον», ἀφοῦ τὰ λειτουργικὰ βιβλία ἔχουν «...καὶ εὐθὺς τὰ ἀναγνώσματα»; (Ἐρώτηση π. Ε. Ο. Ι.).

Κατὰ τὴ σημερινὴ τάξη κατὰ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἑσπερινούς δὲν ψάλλεται οὔτε ἀναγινώσκεται, ὅπως κατὰ τοὺς ἑσπερινούς τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, προκείμενο, ἀλλὰ μετὰ τὸ «Φῶς ἰλαρόν...» ἀναγινώσκονται τὰ προβλεπόμενα ἀναγνώσματα. Ἐπομένως δὲν λέγει ὁ διάκονος (ἢ ὁ ἱερεὺς) «Ἐσπέρας» γιὰ νὰ συνεχίσει ὁ ἀναγνώστης «Προκείμενον, ἤχος...», ἀλλὰ, κατὰ τὰ ἀκριβέστερα Τυπικά, ἐκφωνεῖ «Σοφία» γιὰ νὰ διαβάσει ὁ ἀναγνώστης τὸν τίτλο τοῦ ἀναγνώσματος. Τὸ «Ἐσπέρας», ὅπου λέγεται, λέγεται ἀπὸ κεκτημένη ἀπὸ τὴν πράξη τῆς Τεσσαρακοστῆς συνήθεια καὶ φυσικὰ κακῶς λέγεται.

Κατὰ τὴν παλαιότερα τάξη ἐψάλλετο τὸ προκείμενο τῆς ἡμέρας ἢ ἄλλο εἰδικὸ προκείμενο, ὅποτε εἶχε λόγο νὰ ἐκφωνεῖται τὸ «Ἐσπέρας (προκείμενον)». Ἐχει ὅμως πρὸ πολλοῦ ἀπρακτῆσει. Ἡ ἐξέλιξη τοῦ σημείου αὐτοῦ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἑσπερινοῦ τῶν τριῶν αὐτῶν μεγάλων ἑορτῶν παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καὶ ἀφιερῶσαμε σ' αὐτὴ ἐκτενὲς ἄρθρο, πού εἶχε προκληθεῖ ἀπὸ τρεῖς σχετικὲς ἐρωτήσεις (ὕψ. ἀριθμ. 439, 440 καὶ 441).

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΙΝΤΣΟΝ ΚΟΡΕΑΣ*

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΓΕΡΓΙΟΥ ΣΤΕΦΑ

3. Συντελεστὲς τοῦ ἄθλου

Σὲ μία ξένη Χώρα καὶ μάλιστα ἄσχετη μὲ τὴν Ὁρθοδοξία τὸ ἔργο ἀνοικοδομήσεως Ἱεροῦ Ναοῦ εἶναι πολὺ δύσκολο, ἂν ὄχι ἀδύνατο. Οἱ πιστοὶ εἶναι ὅσοι περίπου οἱ κάτοικοι ἑνὸς χωριοῦ, μετρημένοι, ποὺ διαμένουν σὲ μακρινὲς ἀπὸ τὸ Ναὸ ἀποστάσεις. Πολλοὶ — ἴσως οἱ περισσότεροι — εἶναι ἀπλοῖκοι καὶ πτωχοί. Δὲν τοὺς εἶναι εὐκόλο καὶ δυνατὸ νὰ ἀναλάβουν τὸ βαρὺ ἔργο ἀνοικοδομήσεως Ναοῦ.

Γεγονὸς εἶναι ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι ἀδελφοί μας τοῦ Ἰντσὸν κατέβαλαν ἀξιέπαινες προσπάθειες καὶ κατάφεραν νὰ συγκεντρώσουν γιὰ τὸ Ναὸ τους ἕνα μεγάλο χρηματικὸ ποσόν. Παράλληλα κινήθηκαν καὶ οἱ ὀρθόδοξοι τῶν ἄλλων Κοινοτήτων τῆς Κορέας καὶ τὸ ποσὸν ἐγίνε πολὺ σεβαστό. Τὴν προσπάθειά τους ἤλθε νὰ στηριξεί μεγάλη προσφορὰ εὐλαβοῦς ἀνωνύμου χριστιανῆς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη.

Ἐπὶ ἤρξαν βέβαια καὶ ἄλλοι συντελεστὲς, ποὺ βοήθησαν σημαντικὰ στὴν ἐπίτευξη τοῦ ἄθλου. Ἀπὸ εὐλαβεῖς χριστιανοὺς τῶν Ἀθηνῶν ἔγιναν προσφορές, μὲ τίς ὁποῖες καλύφθηκε ἡ δαπάνη κατασκευῆς τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Μὲ δωρεὰς ἄλλων χριστιανῶν ἀπὸ τὰ Τρίκαλα, ποὺ κατέθεσαν στὴν τοπικὴ Ἀδελφότητα Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς «Ὁ ἅγιος Οἰκουμένιος», κατασκευάστηκε (ἀπὸ γρανίτη) ἡ Ἁγία Τράπεζα τοῦ παρεκκλησίου. Ἀπὸ προσφορὰς ἄλλων χριστιανῶν τοῦ νομοῦ Τρικάλων, ποὺ ἔστειλαν τίς προσφορὰς τους μὲ τὸν Τομέα Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σταγῶν καὶ Μετεώρων, τοποθετήθηκε ἡ κεντρικὴ Ἁγία Τράπεζα τοῦ Ναοῦ καὶ ἐξασφαλίστηκαν ὅλα τὰ ἱερὰ σκεύη. Ἀπὸ προσφορὰς χριστιανῶν τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως ἔγιναν οἱ ἱερὲς εἰκόνες τοῦ τέμπλου καὶ τὰ ἀπαιτούμενα καντήλια του.

Ἄλλα ἱερὰ εἶδη καὶ ἀντικείμενα προμηθεύθηκαν μὲ προσφορὰς μελῶν τοῦ θρησκευτικοφιλολογικοῦ Συλλόγου «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες» τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος. Ἄλλα καὶ οἱ τοιχογραφίες, γιὰ τίς ὁποῖες ἔγινε λόγος, εἶναι ἔργο ἐθελοντικῆς προσφορᾶς τῶν δύο δεσποινίδων ἀγιογράφων. Ἐργάστηκαν καὶ οἱ δυὸ ἐπὶ

ἀρκετοὺς μῆνες. Τέλος τὸ τέμπλο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ καὶ ὁ δεσποτικὸς θρόνος εἶναι ἔργα ὀρθόδοξου Κορεάτη ξυλογλύπτη.

Θὰ εἶναι ἀδικαιολόγητη παράλειψη, ἐὰν δὲν ἀναφερθεῖ καὶ ἕνας τοπικὸς σπουδαῖος παράγων, βασικὸς συντελεστῆς στὴν ἐπίτευξη τοῦ ἄθλου. Πρόκειται γιὰ τὸν ὀρθόδοξο Κορεάτη κ. Ἰάσωνα Ὁ, μηχανικὸ καὶ μέλος τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Ὁρθόδοξου Κοινότητος τοῦ Ἰντσὸν. Ὁ κ. Ἰάσων κατέβαλε ἐπίμονες προσπάθειες καὶ βρῆκε τὸν κατάλληλο τόσο γιὰ τὴν ειδικότητα ὅσο καὶ στὴν προσφορὰ τιμῆς ἐργολάβο. Ἄλλα καὶ κατὰ τὴ διάρκειά τοῦ ἔργου ἐπέβλεπε τὴν οἰκοδομὴ ὁ ἴδιος προσωπικὰ. Ἔτσι ἐξασφαλίστηκε ἡ σωστή, ἡ πιὸ οἰκονομικὴ (προσιτὴ στὴν Κοινότητα) καὶ ἡ ταχύτερη κατασκευὴ τοῦ οἰκοδομήματος.

4. Εὐχὲς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου

Ἐνα τέτοιο ἔργο, σὲ περιφέρεια ποὺ ἀνήκει στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἦταν ἐπόμενο νὰ συνοδευτεῖ καὶ μὲ τίς πατρικὲς εὐχὲς τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὁρθοδοξίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ μας Πατριάρχου, Παναγιωτάτου κ.κ. Βαρθολομαίου. Ὁ Παναγιώτατος ἀπέστειλε στὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη κ. Διονύσιο τὸ ἀκόλουθο μήνυμα, τὸ ὁποῖο ἀναγνώστηκε περὶ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, τὴν ἡμέρα τῶν Ἐγκαινίων:

Ἐρώτατε Μητροπολίτα Νέας Ζηλανδίας, ὑπέτιμε καὶ ἔξαρχε Ἰνδιῶν, Κορέας, Ἰαπωνίας, Φιλιππίνων Νήσων, Σιγκαπούρης, Ἰνδονησίας καὶ Χόνγκ Κόνγκ, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Διονύσιε, καὶ τέκνα ἀγαπητὰ τῆς ἐν Ἰνchon Κορέας Ὁρθόδοξου Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Παύλου, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Ἡ ἀνέγερσις ἑνὸς Ναοῦ ἀποτελεῖ πάντοτε πηγὴν χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, ἀλλὰ καὶ ἰδιαιτέρας συγκινήσεως διὰ τὴν Μητέρα Ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ δ' ἡμᾶς προσωπικῶς, τὸν ἐλέφ καὶ χάριτι Κυρίου Προκαθημένον αὐτῆς. Τὴν ἰδίαν καὶ μεῖζονα χαρὰν καὶ συγκίνησιν αἰσθανόμεθα καὶ ἐπὶ τῇ ὀλοκληρώσει τοῦ περικαλλοῦς Ἱεροῦ Ναοῦ ὑμῶν, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 75 τοῦ ὑπ' ἀρ. 4 τεύχους.

λου, τῆς πόλεως Incheon Κορέας, τὰ δὲ αἰσθήματα ταῦτα διαδηλοῦντες ἀναφωνοῦμεν μετὰ τοῦ προστάτου ὑμῶν Ἀποστόλου: «δόξα καὶ τιμὴ καὶ ἔπαινος παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν».

Ἐν τῷ ἱερῷ σκηνώματι τούτῳ θὰ οἰκῇ ὁ Κύριος τῆς δόξης, ὅστις καὶ θὰ παρέχῃ πᾶσι τοῖς εὐλογημένοις ὀρθοδόξοις πιστοῖς καὶ προσελευσομένοις ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὴν ἀληθῆ ἡμῶν πίστιν πλουσίαν τὴν χάριν καὶ τὸν ἁγιασμόν Αὐτοῦ καὶ θὰ ἐνισχύῃ ὑμᾶς ἐν τῇ ὑπερβάσει τῶν τῆς παρούσης ζωῆς, ἐπαγγελλόμενος τὴν μέλλουσαν καὶ χαριζόμενος τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν προσδοκίαν.

Ἐπὶ τῆς Ἁγίας Τραπεζῆς τοῦ Ναοῦ θὰ ἱερούργηται εἰς τὸ διηνεκὲς τὸ ἅγιον Σῶμα καὶ τὸ τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, θὰ τελεσιουργῆται τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἀναπέμπωνται ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς λειτουργῶν εὐχαὶ καὶ δεήσεις ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου, πάσης ψυχῆς χριστιανῶν ὀρθοδόξων, διότι ὅπως χαρακτηριστικῶς ἀναφέρει ὁ ἐκ τῶν προκατόχων ἡμῶν Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἡ Ἁγία Τράπεζα, τὸ Θυσιαστήριον, ὁ Ναός, «οὐδὲν ἔλαττον ἔχει» τῆς ἐπουρανίου Τραπεζῆς· «οὐ γὰρ ἐκείνην μὲν ὁ Χριστός, ταύτην δὲ ὁ ἄνθρωπος δημιουργεῖ· ἀλλὰ καὶ ταύτην Αὐτός».

Λοιπόν, βιοῦντες, τέκνα ἀγαπητὰ ἐν Κυρίῳ Κορεάται ὀρθόδοξοι, ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ τῆς δόξης τοῦ Κυρίου τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, νὰ γνωρίζετε ὅτι κατέχετε τὸ Μέγα, τὸ Ὁραῖον, τὸ ἀληθινὸν καὶ δὲν ἀνήκετε εἰς τὸν χρόνον, ἀλλὰ εἰς τὴν αἰωνιότητα, ὅπου τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός. Ἐν τῷ Ναῷ ὑμῶν τούτῳ θὰ ὑπάρῃ πάντοτε ἡ δυνατότης τοῦ ἁγιασμοῦ, τῆς χαρᾶς, τῆς καταφυγῆς, τῆς ἀνακουφίσεως ἐκ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν περιπετειῶν τῆς ζωῆς, καὶ θὰ ὑπάρῃ ὁ παραμόνιμος σύντροφος ὑμῶν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐκάστοτε ἱερέως ὑμῶν, θὰ ὑπάρῃ ἡ προσδοκία ὅτι οὐ τετέλεσθαι τὰ πάντα μετὰ τῆς ἐπιγείου ζωῆς, ἀλλὰ μεταβαίνομεν διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν τελουμένων ἐν τῷ ναῷ καὶ ὑπὸ τῶν κανονικῶν λειτουργῶν, «ἐκ τῶν ὀρωμένων καὶ σαλευομένων ἐπὶ τὰ ἐστώτα καὶ μὴ κινούμενα».

Ἐν τοιαύταις σκέψεσι καὶ αἰσθήμασιν, ἐπικοινωνοῦμεν μετὰ τῆς ἡμετέρας φίλης Ἱερότητος, ἀδελφῆ ἁγίε Νέας Ζηλανδίας καὶ ἔξαρχε καὶ Κορέας κύριε Διονύσιε, μετὰ τοῦ ἀξίου καὶ ἐπιτελοῦντος διακονίαν ἀόκνου ἐργάτου τοῦ

Εὐαγγελίου αὐτόθι δὲ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κοπιῶντος καὶ νήθοντος βοηθοῦ ὑμῶν Ἐπισκόπου Θεοφιλεστάτου Ζήλων κυρίου Σωτηρίου, τοῦ ἀξίου ἱερατικῶς προϊσταμένου τῆς Κοινότητος καὶ γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Αἰδεσιμολογιωτάτου π. Δανιὴλ Να καὶ μετὰ τῶν ἀποτελούντων τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς εὐλογημένης ταύτης Κοινότητος δραστηρίων καὶ ἀκαμάτων, λίαν δὲ ἡμῖν ἀγαπητῶν, ἐντιμοτάτων

Στιγμιότυπο ἀπὸ τῆς λιτάνευσης τῶν ἱερῶν λειψάνων.

κυρίων, καὶ γενικῶς μεθ' ἀπαξαπάντων τῶν προσφιλεστάτων ὀρθοδόξων Κορεατῶν τῆς περιοχῆς, καὶ ἐκφράζομεν τὸν ἔπαινον καὶ τὴν εὐαρέσκειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἡμῶν προσωπικῶς, ὡς Πατριάρχου καὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῷ ἐπιτεύγματι τούτῳ, εὐλογοῦμεν ὑμᾶς ἀπὸ καρδίας, προσευχώμεθα ὅπως ὁ Κύριος στερεοῖ τὸν Οἶκον Αὐτοῦ τούτον εἰς τὸν αἰῶνα, εὐχόμενοι ὅπως πλουτίζητε διαρκῶς τὴν πόλιν καὶ τὴν Κοινότητα ὑμῶν δι' ἔργων ἀγαθῶν, ἀποβαίνοντες ὑπόδειγμα καὶ φωτεινὸν παράδειγμα καὶ τοῖς λοιποῖς, ἵνα δι' ὑμῶν καὶ διὰ τῆς μαρτυρίας ὑμῶν δοξάζεται τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς Ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς Ἁγίας καὶ Ὁμοουσίου καὶ Ζωοποιοῦ Τριάδος, ἧς ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία, ταῖς πρεσβείαις τοῦ προστάτου ὑμῶν Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, σὺν τῇ ἡμετέρα πατρικῇ καὶ Πατριαρχικῇ εὐχῇ εἶψαν μεθ' ὑμῶν πάντων εἰς τὸ διηνεκὲς, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα προσφιλεῖ.

ἀλλ' ἰδοὺ τὸ Ἰουλίῳ κα'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
καὶ διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης.

(Συνεχίζεται)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ... ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ... ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ...

Τιμητικά μετάλλια από τὸν Μακαριώτατο

Τιμητικά μετάλλια ἀπένειμε ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ στὶς κυρίες, ποὺ ἐθελοντικά καὶ ἀφιλοκερδῶς προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τους στὴν Στέγη κατακοίτων γερόντων καὶ στὶς ὀκτῶ Στέγες γερόντων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ Μακαριώτατος ἐπαίνεσε τὴ γεμάτη αὐτοθυσία προσφορά τῶν κυριῶν καὶ σημείωσε ὅτι δυστυχῶς αὐτὴ σπανίζει στὶς μέρες μας.

Στὴ συνέχεια, ὁ Μακαριώτατος εὐλόγησε τὸ γεῦμα ἀγάπης στὸ ὁποῖο παρακάθησαν οἱ κληρικοί, ὑπεύθυνοι τῶν Στεγῶν, οἱ βραβευμένες κυρίες καὶ ὄλοι οἱ γέροντες τρόφιμοι.

Τὸ ἔργο τῆς Μητροπόλεως Ἡλείας

Σημαντικότερος ἦταν ὁ κοινωνικὸς ἀπολογισμὸς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἡλείας γιὰ τὸ 1994. Οἱ δαπάνες γιὰ τὸ κοινωνικὸ τους ἔργο ἔφτασαν τὰ 850 ἑκατομμύρια δρχ. κατὰ τὸν περασμένο χρόνο καὶ καλύφθηκαν ἀπὸ τὶς πολλὲς δωρεῆς τῶν πιστῶν, ἀπὸ τὰ ἔσοδα ἐνοικιαζομένων ἀκινήτων τῶν ἰδρυμάτων καὶ τῆς ἴδιας τῆς Μητροπόλεως, καθὼς καὶ ἀπὸ ἐπιχορηγήσεις τῶν ναῶν καὶ τῶν μοναστηριῶν τῆς περιοχῆς.

Στὸ πλοῦσιο κοινωνικὸ ἔργο τῆς μητροπόλεως, μεταξὺ ἄλλων, περιλαμβάνονται τὸ ἄσυλο κατακοίτων γερόντων «Ἡ νέα Βασιλειὰς» Λαστέικων, τὸ ἄσυλο ἀνιάτων Βάρδας, τὰ γηροκομεῖα Κυλλήνης καὶ Γαστούνης, τὰ φοιτητικὰ οἰκοτροφεῖα ποὺ συντηρεῖ ἡ Μητρόπολις στὴν Πάτρα, στὴν Ἀθήνα καὶ στὴ Θεσσαλονίκη, τὰ ὄρφανοτροφεῖα Πύργου καὶ Σπάτων, ἡ σχολὴ Βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ ἀγιογραφίας Εἰσοδιωτίσης, ἡ σχολὴ κοπτικῆς καὶ ραπτικῆς Ἀμαλιάδος καὶ τὸ οἰκοτροφεῖο ἀρρένων Φραγκαβίλλας Ἀμαλιάδος.

Σὲ χιλιάδες γλώσσες μεταφράζεται ἡ Βίβλος

Ἡ Βίβλος στὸ σύνολό της ἢ ἀποσπάσματά της ἔχει πλέον μεταφραστεῖ σὲ 2.092 γλώσσες, ἐνῶ ὁλόκληρη διατίθεται σὲ 341 γλώσσες παγκοσμίως, ἀνακοίνωσε ἡ Διεθνὴς Ἐνωση γιὰ τὴ Βίβλο (ABO).

Στὴν Ἀφρική ἔχει μεταφραστεῖ σὲ 598 γλώσσες, στὴν Ἀσία σὲ 520, στὴ Λατινικὴ Ἀμερικὴ σὲ 365 καὶ στὴν Ὠκεανία σὲ 344.

Σύμφωνα μὲ τὴν ἴδια πηγὴ ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 1994 ἔχει ἐπίσης μεταφραστεῖ στὴ γλώσσα τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς γλώσσα τῶν Βάσκων.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη διατίθεται σὲ 18 διαλέκτους, ἀνάμεσα στὶς ὁποῖες ἡ Ἀφὰρ (Αἰθιοπία), ἡ Κισαγκάλα (Κένυα) καὶ ἡ Γκαρχουάλι (Ἰνδία).

Σημειώνεται ὅτι ἡ Βίβλος τῆς Ἱερουσαλήμ, κείμενο ἀναφορᾶς γιὰ τοὺς Καθολικούς, ἐκδόθηκε καὶ σὲ CD-ROM.

Μὲ τὴ νέα αὐτὴ ἔκδοση θὰ διατίθεται μαζὶ μὲ τὸ γαλλικὸ κείμενο τὸ ἀντίστοιχο στὰ Ἑβραϊκά καὶ τὰ Ἑλληνικά.

Χειρόγραφο ἐπιστρέφει στὸ Ἅγιον Ὄρος

Ἐνα ἑλληνικὸ χειρόγραφο τοῦ 14ου αἰ. ποὺ εἶχε κλαπεῖ ἀπὸ τὴν Ἱ. Μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ Ἁγ. Ὄρους καὶ εἶχε ἐντοπισθεῖ στὴν Πολωνία, ἐπιστρέφει στὴν Ἱ. Μονὴ διαμέσου τοῦ πρεσβευτῆ τῆς Ἑλλάδος στὴν Πολωνία. Τὸ χειρόγραφο ἀποτελεῖται ἀπὸ 202 σελίδες περγαμηνῆς, χρονολογεῖται στὰ 1313, εἶναι γραμμένο σὲ κυριλλικὴ γραφὴ καὶ περιέχει κείμενα τῶν ἀποστολικῶν καὶ εὐαγγελικῶν περικοπῶν ποὺ ἀναγινώσκονται κατὰ τὴ θεία Λειτουργία.

Θεολογικὸ Συνέδριο στὴν Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας

Στὸ σφυγμὸ τῆς ἐποχῆς προσπαθεῖ νὰ βρῆται ἡ Ἱ. Μητρόπολις Ἡλείας μὲ τὸ φιλανθρωπικὸ, ἀλλὰ καὶ τὸ σύγχρονο πνευματικὸ της ἔργο. Βασικὸς «στόχος» τῆς δεύτερης προσπάθειας, εἰδικὰ οἱ νέοι. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἦταν ἐνταγμένο καὶ τὸ πρόσφατο θεολογικὸ συνέδριο ποὺ ἐγίνε στὸν Πύργο, μὲ γενικὸ θέμα «Ὁρθόδοξος καὶ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, μεγέθη ἀλληλοσυμπληρούμενα ἢ ἀλληλοαποκλειόμενα;».

Κύριος εἰσηγητῆς ἦταν ὁ ἀναπληρωτῆς καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν π. Γεώργιος Μεταλληνός.

Μετεῖχαν κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ θεολόγοι ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν Ἡλεία, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς γύρω νομούς. Τὸ θέμα ἦταν πολὺ σημαντικό καὶ ἐλπίζεται νὰ συνεχιστεῖ ἡ ἀναζήτηση.

Ὁρθοδοξία - Ἀνατολικὴ Εὐρώπη - Βαλκάνια

Ἐξόρμηση τῆς Ὁρθοδοξίας μὲ στόχο τὴ δυναμικὴ παρουσία της τόσο στὰ ὄργανα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης ὅσο καὶ στὶς χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Βαλκανίων βρίσκεται σὲ ἐξέλιξη αὐτὴ τὴν περίοδο. Οἱ πρῶτες ἀποφάσεις ἤδη ἔχουν ληφθεῖ σὲ συνάντηση τῶν ἐκπροσώπων τῶν ὀρθόδοξων ἐκκλησιῶν, ἐνῶ ἤδη τετραμελὴς ἐπιτροπὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχε στὴν Κων/πολι γόνιμες συνομιλίες τόσο μὲ τὸν Παναγιώτατο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, ὅσο καὶ μὲ τοὺς ἐκπροσώπους του.

Στὴν προσπάθεια αὐτὴ θὰ μποροῦν νὰ συνεργάζονται καὶ νὰ συμμετέχουν στὰ προγράμματα καὶ μητροπόλεις ποὺ ὑπάγονται στὰ Πατριαρχεῖα Βουλγαρίας, Γεωργίας, Ρουμανίας, Ρωσίας καθὼς καὶ στὶς ἀρχιεπισκοπὲς Ἀλβανίας, Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Φινλανδίας.

Ἀρχιμ. Μ. Φ.

Ἡ ἐπικαιρότητα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως*

Τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. **ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΒΛΑΧΟΥ**

Ἐεροκήρυκος καὶ Δ/ντοῦ Νεότητος Ἀρχ/πῆς Ἀθηνῶν

4. Ἀκοινωνητὴ κοινωνία καὶ κοινοτικὸς τρόπος ζωῆς

Ἡ ἀστικοποίηση τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἰδιαίτερος τοῦ νέου καὶ ἀκόμη περισσότερο ἢ ἀπώλεια τοῦ κοινοτικοῦ τρόπου ζωῆς δημιουργεῖ τρομερὰ προβλήματα. Εἴμαστε ἐξαναγκασμένοι νὰ ζοῦμε σὲ κοινωνίες ποὺ καταχρηστικὰ μποροῦν νὰ ὀνομασθοῦν κοινωνίες, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει κοινωνία. Οἱ νέοι μας ποὺ εἶναι ἀρκετὰ ευαίσθητοι καὶ βρίσκονται στὴν ἀρχὴ καὶ τὸ ξεκίνημα τῆς ζωῆς, αἰσθάνονται ἔντονα τὸν ἀσφυκτικὸ κλοιὸ τῶν σκληρῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν. Ὅλοι εἴμαστε μάρτυρες ὅτι ζοῦμε σὲ ἀπρόσωπες, σκληρὲς καὶ ἀπάνθρωπες κοινωνίες. Καὶ αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται μόνο γιὰ τὶς πόλεις, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς χώρους τῆς γειτονιάς, τῆς πολυκατοικίας, καὶ τοὺς χώρους ἐργασίας. Εἶναι φυσικὸ ὅτι αὐτὴ ἡ ἀπανθρωπία ἔχει ἐπηρεάσει καὶ τὶς οἰκογένειες. Γιατὶ ὁ νέος πρῶτα ἀπογοητεύεται στὸν οἰκογενειακὸ τοῦ χώρο καὶ στὴν συνέχεια στὸν κοινωνικὸ.

Γι' αὐτὸ οἱ σύγχρονοι νέοι ἀναζητοῦν ὁ καθένας μὲ τὸν τρόπο του, τὴν χαμένη οἰκογένεια. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι, ἀπὸ ἔρευνες στὸν ἀμερικανικὸ χῶρο φαίνεται ὅτι τὰ παιδιά σήμερα ἐκτὸς ἀπὸ τὴ φυσικὴ ὀρφάνια βιώνουν καὶ τὴν ψυχολογικὴ ὀρφάνια. Δὲν εἶναι μόνο τὸ κλασικὸ διαζύγιο ποὺ δημιουργεῖ προβλήματα στὰ παιδιά, ἀλλὰ καὶ τὸ λεγόμενον συναισθηματικὸ διαζύγιο. Τὰ παιδιά, ἐνῶ ἔχουν πατέρα αἰσθάνονται πῶς δὲν ἔχουν. Ὁ ἀμερικανὸς συγγραφεὺς Ἐποτέϊν λέγει ὅτι «ἡ κοινωνία μας εἶναι μίᾳ κοινωνία ποὺ χάνει τὸν πατέρα». Ὁ πατέρας χάνεται συναισθηματικὰ ἀπὸ τὸ σπῆτι. Γι' αὐτὸ στὴν Ἀμερικὴ παρατηρήθηκαν περιπτώσεις μικρῶν κοριτσιῶν ποὺ σταματοῦσαν ἀγνώστους ἀνθρώπους στὸν ὑπόγειο σιδηρόδρομο τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ ζητοῦσαν νὰ γίνουν «ὁ πατέρας τους».⁵

Λόγω τοῦ ὅτι ζοῦν οἱ νέοι μας σὲ μίᾳ ἀκοινωνητὴ κοινωνία, σὲ μίᾳ κοινωνία ποὺ δὲν ὑπάρχει πατέρας, ἀναζητοῦν κοινωνία πραγματικὴ καὶ πατέρα. Ἡ αἴτηση τῶν ναρκωτικῶν, πιστεύω, ὅτι δὲν εἶναι ἀνεξάρτητη ἀπὸ αὐτὴν τὴν τραγικὴ ἀπουσία, ἀλλὰ καὶ τὴν νοσταλγικὴ ἀναζήτηση. Προσπαθοῦν

οἱ νέοι στὴ ἔρημο τῆς ἀπάνθρωπης κοινωνίας νὰ βροῦν μίᾳ ὄσση. Φυσικὰ, αὐτὸ δημιουργεῖ μεγαλύτερο ἀδιέξοδο.

Μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ μάλιστα στὸν ἐνοριακὸ χῶρο ὁ νέος, ἔστω κι ἂν ἔχει ἀπογοητευθῆ ἀπὸ τὴν κοινωνία καὶ τὴν οἰκογένειά του, ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ βρῆ τὴν πραγματικὴ ἐν Χριστῷ κοινωνία, καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ πνευματικοῦ πατέρα. Μπορεῖ, βέβαια, καὶ μέσα στὴν Ἐκκλησία νὰ γίνονται σφάλματα, ἀλλὰ, τελικὰ, ἐκεῖνο ποὺ ἔχει ἀξία εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ὀργάνωση, ἀλλὰ θεαθρόπινος ὀργανισμὸς, εἶναι τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ξέρουμε πολὺ καλὰ ὅτι καὶ οἱ πληγῆς τοῦ Σταυροῦ ἐπάνω στὸ ἀναστημένο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι σημεῖα δόξης. Ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς ἀπὸ τὶς πληγῆς αὐτῆς εἶδε τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς.

Ὅταν ἡ Ἐνορία λειτουργῆ σωστά, τότε εἶναι μίᾳ οἰκογένεια. Ὑπάρχει πνευματικὸς πατέρας, πνευματικὰ ἀδελφία, κοινωνία ἀληθινὴ, ποὺ δὲν προσδιορίζεται ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς βιολογικῆς γέννησης, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς πνευματικῆς ἀναγέννησης. Ἡ καλὰ ὀργανωμένη Ἐνορία εἶναι στὴν πραγματικότητα μίᾳ θεραπευτικὴ κοινότητα, ποὺ λειτουργεῖ καλύτερα ἀπὸ ὅ,τι οἱ γνωστὲς οὐμανιστικὲς καὶ ψυχολογικὲς θεραπευτικὲς κοινότητες. Γιατὶ, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν συναισθηματικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἀσφάλεια καὶ κάλυψη, ὁ ἄνθρωπος καὶ ἰδίως ὁ νέος λύει καὶ τὶς ἐσωτερικὲς του ἀγωνίες, δίνει νόημα στὴν ζωὴ του. Αὐτὸ γίνεται γιατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι χῶρος μυστηρίου, εἶναι «τὸ κατάλυμα τῶν ἀνθρώπινων ἐρωτῶν», εἶναι κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ Θεό.

Μέσα στὴν Ἐκκλησία ὁ νέος ἄνθρωπος βιώνει τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη καὶ τὴν πραγματικὴ ἐλευθερία. Καταλαβαίνει ὅτι ἡ ἀγάπη δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν βιολογικὴ ἀναγκαιότητα, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλευθερία τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως. Καὶ ἡ ἐλευθερία δὲν ἐξαντλεῖται σὲ μίᾳ ἐπιλογὴ δυνατοτήτων, ἀλλὰ σὲ ὄντολογικὴ ὑπέρβαση τοῦ θανάτου, τῶν αἰσθησεων καὶ τῶν αἰσθητῶν.

(Συνεχίζεται)

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 55 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

5. Παύλου Κυμῖση: Ἀγωνίες καὶ προοπτικὲς, ἔκδοσις Χριστιανικῆς Ἐνωσῆς Κυπρίων Ἐπιστημόνων, 1989, σελ. 24.

ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ*

Τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ, Ἱεροκήρυκος

Μὲ ὄση ἐπιείκεια καὶ μετριοπάθεια καὶ ἂν εἶναι κάποιος ὀπλισμένος καὶ πάλι ἡ κριτική του δὲν θὰ τοῦ προσπορίσει ἰκανοποίηση καὶ εὐχαρίστηση, ὅσον ἀφορᾷ τὴ σύγχρονη ἐκπαιδευτική πραγματικότητα. Καὶ κατ' ἀρχὰς ἡ δυσαρέσκεια καὶ οἱ διαμαρτυρίες θὰ προέλθουν ἀπὸ τὸ ἴδιο τό... βαλάντιό του. Ὡ! πόσο τὰ τελευταῖα χρόνια τὸ ταλαιπωρεῖ ἡ δύστυχη Παιδεία μας. Νὰ τί ἔγραφε πρὸ καιροῦ σχολιαστής σὲ ἔγκυρη ἔφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν. «Τὸ φτηνὸ τὸ κρέας τὸ τρῶν' οἱ σκύλοι» ἔλεγε ἡ γιαγιά. Καὶ δυστυχῶς, εἶχε —ὅπως πάντα— δίκιο. Γιατί στὴ σύγχρονη Ἑλλάδα τὸ κλασικὸ παράδειγμα τῆς παροιμίας αὐτῆς εἶναι ἡ «Δωρεὰν Παιδεία»! Διότι, ὅπως ἀποδεικνύουν καθημερινὰ οἱ ἀριθμοί, ὅλος ὁ κόσμος στρέφεται στὴν «παρὰ παιδεία». Στὴν παιδεία τῶν φροντιστηρίων, τῶν ἰδιωτικῶν σχολείων, τῶν ἰνστιτούτων γλωσσῶν καὶ τῶν παντὸς εἶδους καὶ ὀνόματος «κολλεγίων», «ἐργαστηρίων σπουδῶν», πού ξεφυτρώνουν ὅπως τὰ μανιτάρια... Τὰ ποσὰ πού ἀκούγονται, ὅπως τὰ ἐξομολογοῦνται οἱ γονεῖς, εἶναι κυριολεκτικὰ φοβερά. Διότι μιλάμε γιὰ ἀμοιβῆς πού κυμαίνονται ἀπὸ 4.000 δραχμὲς ἕως 16.000 ἢ καὶ 20.000 δραχμὲς τὴν ὥρα!... Στὸ χορὸ αὐτὸ τῶν πεντοχίλιων, τῶν δεκαχίλιων... οἱ θυσίαι τῶν γονιῶν εἶναι τεράστιες.

Ἐδῶ δὲ εἶναι, συμπεραίνει ὁ σχολιαστής, ἡ τραγικὴ εἰρωνεία. Γιατί οἱ ἄπλοὶ πολῖτες ἐπενδύουν τεράστια ποσὰ στὴν ἐκπαίδευση τῶν παιδιῶν τους, πού δὲν εἶναι ἐκπαίδευση. Γιατί ὑπάρχει τεράστια διαφορὰ μεταξὺ τῆς μαθήσεως καὶ τῆς εἰσόδου σὲ ἓνα πανεπιστήμιο¹⁴.

Καὶ βέβαια ἀνέκαθεν, ἀπὸ τὰ χρόνια τῶν πρὸ Χριστοῦ προγόνων μας, ἡ Παιδεία, ἡ συγκροτημένη καὶ λιπαρὰ γνώση, συνδεόταν καὶ μὲ «τὴν δαπάνη», τὸν οἰκονομικὸ παράγοντα. Μόνο τὶς τελευταῖες δεκαετίες ὁ παράγοντας αὐτὸς εἶχε τεθεῖ περιφρονητικὰ στὴν ἄκρη, ὥστε νέοι μὲ περιορισμένες οἰκονομικὲς δυνατότητες νὰ γευθοῦν τὰ ἀγαθὰ τῆς Παιδείας.

Ἐστὼ ὅμως ἔλειψε ἡ δωρεὰν Παιδεία, ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀνθρώπινα καὶ συνάμα χριστιανικώτατα συνθήματα, πού ἀντήχησαν ποτὲ στὸν κοινωνικὸ χώρο. Ἄς εἶναι αἰώνια ἡ μνήμη ὅσων

ἀγωνίσθηκαν μὲ σημαία τὰ συνθήματα αὐτά. Χωρὶς, λοιπόν, δωρεὰν Παιδεία, ἀλλ' ἄραγε ἡ Παιδεία αὐτή, πού ἀγοράζεται ἀκριβὰ ἀπὸ τοὺς σύγχρονους σοφιστὲς, παιδεύει, μορφώνει, διαμορφώνει τὸ ἦθος, τὴν ψυχὴ, τὸ χαρακτήρα τῶν νέων ἀνθρώπων; Ἡ μήπως εἶναι μία συμπαγὴς μάζα ἀπὸ γνώσεις πού προφυλλάσσεται στεγανὰ μέσα στὴν κάψα τοῦ ἐγκεφάλου γιὰ νὰ χρησιμοποιηθῇ τὴν ὥρα τῆς δοκιμασίας τῶν ἐξετάσεων καὶ νὰ μετουσιωθῇ σὲ εἰσιτήριο γιὰ τὴν τριτοβάθμια ἐκπαίδευση;

Ἐδῶ, σιωπώντας ἐγώ, δίνω τὸ λόγο σὲ κοσμικοὺς ἀνθρώπους, ν' ἀπαντήσουν ὡς ἐξῆς: «Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος» ἀπήντησε ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν διάβολον. Καὶ συνεπλήρωσε: «Ἄλλ' ἐπὶ παντὶ ρήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ»! Τὶς ἀπλῆς αὐτὲς ἀλήθειες φαίνεται ὅτι ξεχάσαμε ὅλοι μας, ἀλλὰ —περισσότερο ἀπ' ὅλους μας— οἱ «ταγοί» μας. Διότι, δυστυχῶς, ξεχάσαμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον «οἰκονομικὸν ζῶον», ἀλλὰ εἶναι καὶ «πνεῦμα». Καὶ τρέχουμε ὅλοι μας πίσω ἀπὸ τὸν «Μαμωνᾶ». Καὶ τὸ χειρότερο —καὶ ἐδῶ εἶναι τὸ ἐγκλημα τῶν ταγῶν μας— φτιάξαμε τὴν παιδεία τῶν παιδιῶν μας κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τῶν «ξοάνων» τοῦ καταναλωτισμοῦ, τῆς ἐμπορευματοποίησης τῶν πάντων, τὰ ὁποῖα στησαμε στοὺς δρόμους καὶ τὶς πλατεῖες —καὶ τὰ προβάλλουμε συνεχῶς στὶς ὁθόνες τῆς τηλεορίας μας— καὶ τὰ προσκυνᾶμε. Καὶ μαθαίνουμε τὰ παιδιὰ μας ἀριθμητικὴ, φυσικὴ, χημειὰ καὶ φτιάξαμε «δέσμες» καὶ «κορμούς» γιὰ νὰ πετύχουν στὶς «Πανελλήνιες» καὶ ξεχάσαμε τὴν «ἀνθρωπιστικὴν παιδείαν»¹⁵.

Μὲ παρόμοιες ὅμως κρίσεις ἀναφέρονται στὴν Παιδεία καὶ οἱ ἄμεσα ἐνδιαφερόμενοι, οἱ νέοι πού ἐκπαιδεύονται, δείχνοντας ὅτι δὲν διακατέχονται ἀπὸ μεγαλύτερη αἰσιοδοξία. Νὰ τί ἔγραφε πρὸ καιροῦ, ἐνυπόγραφα, φοιτητῆς σὲ ἐπιστολὴ του σὲ μεγάλῃς κυκλοφορίας ἔφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν:

Κύριε Διευθυντά,

Ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα πού μπήκα στὸ Πανεπιστήμιο θέλω νὰ γράψω αὐτὸ τὸ γράμμα. Περίμενω ὅμως τρία χρόνια τώρα μήπως κάνω λάθος ἢ ἀλλάξω κάτι. Μάταια. Κύριοι, στέλνω αὐ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 59 τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 τεύχους.

Οί κυβερνήσεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως μπροστά στο πρόβλημα τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας

3. Ὁμόσπονδες Χῶρες*

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ, Δρ. Θεολ. - Δρ. Φιλολ.

1. Εἰδικὴ Ἐκθεση (Bericht)

Ἡ Κυβέρνηση τῆς Βάδης - Βυρτεμβέργης, τὸν Αὐγούστο τοῦ 1987 δημοσίευσε σὲ 34.000 ἀντίτυπα εἰδικὴ Ἐκθεση γιὰ τὴ «Δομὴ καὶ δραστηριότητα τῶν ὀνομαζομένων αἱρέσεων τῆς νεότητος». Σκοπὸς τῆς Ἐκθέσεως αὐτῆς ἦταν «νὰ ἀντιπαρατεθεῖ μὲ τὸ φαινόμενο τῶν ὀνομαζομένων αἱρέσεων τῆς νεότητος στὴ Βάδη - Βυρτεμβέργη, νὰ ἀναλύσει τὴν τωρινὴ κατάστασι στὴ χώρα, νὰ ἐνημερώσει μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸν πληθυσμὸ καὶ σὲ δεδομένη περίπτωσι, νὰ ἐκφράσει συγκεκριμένες προειδοποιήσεις (Εἰσαγωγή, σ. 5). Μ' αὐτὸ τὸν σκοπὸ ἡ Ἐκθεση προσπαθεῖ νὰ ἐπισημάνει σὲ διάφορες νομικὲς περιοχὲς ζητήματα καὶ προβλήματα, πού θὰ μπορούσαν νὰ ἔχουν σχέση μὲ τὶς δραστηριότητες τῶν ὀνομαζομένων αἱρέσεων τῶν νέων ἢ τῶν μελῶν τους».

Στὸν «Πρόλογο» τοῦ τότε Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ καὶ Ἀθλητισμοῦ ἀναφέρεται μεταξὺ ἄλλων: «Ὁ εὐρωπαϊκὸς Πολιτισμὸς διαπεράται πάνω ἀπὸ 1.000 χρόνια ἀπὸ τὶς δυτικὲς χριστιανικὲς ἀξίες. Αὐτὲς οἱ πολιτιστικὲς ἀξίες πρέπει νὰ καταστοῦν σαφεῖς στὴν ἀντιπαράθεσι μὲ τὶς ἀντιλήψεις τέτοιων κοινοτήτων».

Ἡ Ἐκθεση διαδόθηκε στὸ κοινὸ καὶ ἰδιαίτερα στὰ σχολεῖα. Ἐπανεκδόθηκε τὸ 1988 μὲ μαυρισμένα ὀρισμένα σημεῖα πού ἀπαγορεύθησαν (ἀπόφασι

4.10.1988 C-1 S 3235/87 μὲ προσωρινὰ μέτρα), ἐπειδὴ προσκρούουν στὴν οὐδετερότητα τῆς Πολιτείας. Στὴν Ἐκθεση περιλαμβάνοντο οἱ βασικὲς γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη «θρησκείες τῆς νεότητος» καὶ ἰδιαίτερα: Ἡ κίνησι τοῦ γκουρού Ραζνὶς (Osho-Rajneesh), ἡ Σαηεντόλοτς, ἡ Ἀνάντα Μάργκα, ὁ Ὑπερβατικὸς Διαλογισμὸς, ἡ Ἐνωτικὴ Ἐκκλησία τοῦ Μούν.

Σ' ἓνα δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οἱ ὁμάδες αὐτὲς στὸ στόχαστρο τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ νόμου. Ἡ κίνησι τοῦ Ραζνὶς κατέφυγε στὰ δικαστήρια διαμαρτυρούμενη γιὰ 4 σημεῖα πού τὴν ἀφορούσαν, ἀλλὰ τὸ «Διοικητικὸ Δικαστήριον» (VGH) τῆς Στουτγάρδης ἀπέρριψε τὰ βασικὰ αἰτήματα τῆς ὀργανώσεως, νὰ ἀφαιρεθεῖ ἡ ἴδια ἀπὸ τὴν Ἐκθεση, νὰ μὴ διαδίδεται ἡ Ἐκθεση στὸ κοινὸ καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται στὰ σχολεῖα. Τὸ Ὑπουργεῖο ὁμως ὑποχρεώθηκε νὰ ἀφαιρέσει μερικὲς φράσεις ἀπὸ τὸ κείμενο. Ἡ Ἐκθεση ἀνατυπώθηκε τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1987 διορθωμένη, καθὼς καὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1988 καὶ τὸν Μάρτιον τοῦ 1989.

Τὸ Δικαστήριον, μὲ ἀπόφασί του (4.10.1988. ΑΖ. I S 3235/87) ὄρισε ὅτι «ἡ Κυβέρνησι ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐρευνᾷ, νὰ προσδιορίζει γεγονότα, νὰ ἐκφράζεται, νὰ δημοσιεύει γι' αὐτὰ τὰ θέματα πληροφορίες καὶ νὰ προβαίνει σὲ συστάσεις καί, σὲ δεδομένη περίπτωσι, σὲ προειδοποιήσεις».

Κατὰ τὸ Δικαστήριον αὐτό, ἡ Πολιτεία ἔχει τὸ δι-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 44 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2 τεύχους.

τὸ τὸ γράμμα τὴν ὕστατη στιγμὴ τῆς ὑπομονῆς μου καὶ ζητῶ μία ἀπάντησι ἀπὸ ὅποιον θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του ὑπεύθυνον. Γιὰ ποῖο λόγο μπήκα στὸ Πανεπιστήμιον; Γιὰ νὰ βλέπω τὴν πανεπιστημιακὴ κοινότητα νὰ εἶναι μὲ μικρογραφία τῆς σημερινῆς κοινωνίας - τῆς κοινωνίας τοῦ παρασιτισμοῦ καὶ τῆς ἀργομισθίας, τῆς τεμπελιάς καὶ τοῦ βολέματος, τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου καὶ τοῦ ρουσφετιοῦ; Γιὰ νὰ βλέπω τοὺς τοίχους γραμμένους μὲ κάθε λογῆς συνθήματα, τὶς πόρτες νὰ μὴ φαίνονται ἀπὸ τὶς κολλημένες ἀφίσες καὶ τὰ διάφορα πανὸ νὰ κάνουν τὸν ἐλάχιστον ἐλεύθερον χώρο πού ἔχει ἀπομείνει νὰ μοιάζει μὲ πανηγύρι; Κοντεύουν νὰ μὲ πείσουν ὅτι ἡ ἐλεύθερη διακίνησι τῶν ιδεῶν ἀρχίζει καὶ τελειώνει μ' ἓνα μαρκαδόρο καὶ ἓνα κουβᾶ κόλλα¹⁶...

Αὐτὰ ἔγραφε μεταξὺ ἄλλων ὁ ἐπιστολογράφος φοιτητῆς τοῦ Γ' ἔτους Ἡλεκτρολόγων Μηχανικῶν περιγράφοντας γλαφυρὰ τὴν κατάστασι πού ἐπικρατεῖ στὴν ἀνώτατη Ἐκπαίδευσι. Κατάστασι ὄχι ἀσφαλῶς εὐχάριστη καὶ ἐλάχιστα ἐνθαρρυντικὴ γιὰ τὸ μέλλον μας. Τώρα ἐὰν στὴν εἰκόνα τῆς Παιδείας μας προσθέσουμε καὶ μερικὰ ἄλλα ἀνησυχητικὰ φαινόμενα τοῦ νεοελληνικοῦ μας βίου, τότε τὴ μελαγχολικὴ διάθεσι δύσκολα θὰ τὴν ἀποφύγουμε.

(Συνεχίζεται)

14. «Πορτοφόλι καὶ γνώσι», ἄρθρον «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 1-10-92.

15. «Ὀὐκ ἐπ' ἄρθρῳ μόνῳ...», «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 18-10-92.

16. Στὸ «ΒΗΜΑ» 16 Ἀπριλ. 1989.

17. «Χρειαζονται συντηρητικὲς λύσεις», «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 12-2-89.

καίωμα έκφράσεως καὶ στὸν θρησκευτικὸ τομέα, ἐν- τὸς τῶν ὁρίων τῆς κοσμοθεωριακῆς οὐδετερότητας καὶ ἀνοχῆς, ποὺ προσδιορίζονται ἀπὸ τὸν νόμο.

Ἡ Πολιτεία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφραστεῖ σὲ θέματα ποὺ ἀποσχολοῦν τὸ κοινὸ, ὅπως τὸ κατὰ πό- σον οἱ θρησκείες τῆς νεότητος ὀδηγοῦν τὰ μέλη τους στὴ διάλυση τῶν δεσμῶν τους μὲ τὴν οἰκογένεια, μὲ τὶς κοινωνικὲς καὶ κρατικὲς δομές, κατὰ πόσον εἶναι ἐκτεθειμένα σὲ κοινωνικοὺς κινδύνους ἢ κατὰ πόσο, μὲ τὴ δραστηριότητά τους, καταπατοῦνται νομικοὶ κα- νόνες. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀμφισβητήσει τὸ δικαίω- μα τῆς Κυβερνήσεως νὰ ὀρίσει μιὰ Διπλωματικὴ Ἐπι- τροπὴ καί, μὲ τὴν ἡγεσία τοῦ Ὑπουργείου Πολιτι- σμοῦ καὶ Ἀθλητισμοῦ, νὰ ἐτοιμάσει μιὰ Ἐκθεση γιὰ τὴ δραστηριότητα τῶν ὀνομαζομένων αἰρέσεων τῆς Νεότητος.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ὀργάνωση τοῦ Ὑπερβατικῆς Διαλογι- σμοῦ μὴνυσε τὴν Κυβέρνηση, ἐπειδὴ στὴν ἴδια Ἐκθε- ση συγκαταλέγει καὶ αὐτήν. Ὅμως μὲ ἀπόφαση τοῦ WGH Στουτγάρδης (12.8.1981) καὶ αὐτὴ ἡ αἴτηση δὲν ἔγινε δεκτὴ.

2. Νομικὲς θέσεις τῆς Ἐκθέσεως

Τὸ δεύτερο μέρος τῆς Ἐκθέσεως (σ. 87-117) ἀφιε- ρώνεται στὴ νομικὴ πλευρὰ τοῦ προβλήματος.

Τὸ Γερμανικὸ Σύνταγμα

Κατὰ τὸ Γερμανικὸ Σύνταγμα (ἄρθρο 4) ἡ θρη- σκευτικὴ ἐλευθερία ἀτόμων καὶ θρησκευτικῶν κοινο- τήτων εἶναι κατοχυρωμένη.

Ὁ ὅρος «θρησκευτικὴ ἢ κοσμοθεωριακὴ ἔνωση» ἐρμηνεύεται στὴν Ἐκθεση: «Εἶναι μία ἔνωση προσώ- πων στὰ πλαίσια τοῦ Συντάγματος, ποὺ ἐμφορεῖται ἀπὸ συμφωνία, ἢ ὅποια ἀναφέρεται στὸ νόημα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς καὶ ποὺ περιλαμβάνει οὐσιώδεις ἀρχές, γιὰ τὴ διαμόρφωση τῆς ζωῆς ἢ ἔνωση πρέπει νὰ ἀποσκοπεῖ σὲ εὐρύτερη μαρτυρία τῆς κυριαρχού- σας συμφωνίας».

Τί γίνεται ὅμως στὶς περιπτώσεις ποὺ τέτοιες ὀρ- γανώσεις παρουσιάζουν ἔντονο τὸ ἐμπορικὸ στοιχεῖο;

Ἄν ἀποδειχθεῖ πὼς αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸν κεντρικὸ ἄξονα τοῦ ἐνδιαφέροντος μιᾶς «κοσμοθεωριακῆς» κοινότητος, δὲν ἀναγνωρίζεται ὡς θρησκευτικὴ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἀρμοδιὰ Ἀρχὴ λαμβάνει ὑπόψη τῆς τὴν «αὐτο-μαρτυρία» τῆς κάθε κοι- νότητος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποψη τοῦ Ἀνωτάτου Ὁμο- σπονδιακοῦ Δικαστηρίου (Bundesverfassungsgericht) ἀπαιτεῖται ἔρευνα καὶ τῆς ὅλης πραγματικῆς συμπερι- φορᾶς μιᾶς κοινότητος καὶ τῶν μελῶν τῆς.

Ἀκόμη κι ἂν μία κοινότητα χαρακτηριστεῖ θρη- σκευτικὴ, δὲν ἔχει αὐτόματα συνταγματικὴ προστασία γιὰ ὅλες τὶς δραστηριότητές της. Κατὰ τὴ νομολογία

τοῦ Ἀνωτάτου Συνταγματικοῦ Δικαστηρίου, τὸ συν- ταγματικὸ δικαίωμα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας πε- ριορίζεται ἐξ αἰτίας βασικῶν δικαιωμάτων τρίτων, ὅ- πως στὴν περίπτωση ποὺ ἀπειλοῦνται κοινωνικὲς ἀ- ξίες, συνταγματικὰ κατοχυρωμένες (ἀπόφ. 33, 23, 32 καὶ 29).

Σύμφωνα μ' αὐτὴ τὴν ἀπόφαση, ἐπιτρέπεται στὰ μέλη αἰρετικῶν ὁμάδων νὰ ἀναπτύσσουν ἐλεύθερα τὴν προσωπικότητά τους, σύμφωνα μὲ τὶς ὑποκειμενι- κές τους πεποιθήσεις, ἐφ' ὅσον δὲν ἀντιτίθενται σὲ ἄλλες ἀξιολογικὲς συνταγματικὲς διατάξεις καὶ ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ τους δὲν προκύπτουν ἀρνητικὲς ἐπι- πτώσεις γιὰ τὸ κοινωνικὸ σύνολο ἢ γιὰ βασικὰ δι- καιώματα ἄλλων.

Οἱ βασικὲς ἀξίες τοῦ Συντάγματος δὲν εἶναι δυ- νατὸν νὰ θυσιαστοῦν. Αὐτὲς ἀφοροῦν κυρίως τὴν ἀ- ξία τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου. Ἔτσι ἀποτελεῖ κατά- χρηση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ὅταν θρησκευτι- κὴ κοινότητα π.χ. «Τὰ Παιδιὰ τοῦ Θεοῦ», χρησιμο- ποιεῖ τὸ σὲξ γιὰ τὸν προσηλυτισμὸ ὁπαδῶν ἢ ἄλλα ἀθέμιτα μέσα.

Κατὰ τὴν ἴδια νομολογία, στὴν ὁποία ἀναφέρεται ἢ «Ἐκθεση» τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἀθλη- τισμοῦ τῆς Βάδης - Βυρτεμβέργης, μιὰ λεγόμενη «ψυχο-λατρεία», ποὺ χρησιμοποιεῖ ψυχοτεχνικὲς, οἱ ὅποιες μειώνουν τὴν κριτικὴ ἰκανότητα τοῦ προσώ- που, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπόλυτη ἐξάρτηση τῶν ὁπα- δῶν, δὲν ἐμπίπτει στὶς θρησκευτικὲς κοινότητες ποὺ προστατεύονται ἀπὸ τὸ ἄρθρο 4 τοῦ Συντάγματος. Τοῦτο γιὰτὶ μιὰ τέτοια συμπεριφορὰ δὲν συμβιβάζε- ται μὲ τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια ποὺ συνιστᾶ γιὰ τὴ συνταγματικὴ τάξη ἀνώτατη ἀξία.

Αὐτὸ ἰσχύει ἀκόμη καὶ στὴν περίπτωση ποὺ οἱ τε- χνικὲς αὐτὲς, σύμφωνα μὲ τὴ θρησκευτικὴ πεποίθηση τῶν ὁμάδων, συντελοῦν στὴ «μακαριότητα». Πρακτι- κές ποὺ ἀποβλέπουν στὸ νὰ ἐξουδετερώσουν τὴ δυ- νατότητα τοῦ ἀτόμου, νὰ προσδιορίσει τὸν ἑαυτό του, πράγμα ποὺ συνιστᾶ τὴν ποιότητα τοῦ ὑποκειμένου, ἀποτελοῦν «περιφρονητικὴ μεταχείριση» μὲ τὴν ἔν- νοια τῆς νομολογίας τοῦ Ἀνωτάτου Γερμανικοῦ Συν- ταγματικοῦ Δικαστηρίου (ἀπόφ. 30, 1, 25 ἐξ.) Σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση μποροῦν οἱ ἀρμόδιες Ἀρχές νὰ ἐπέμ- βουν, χωρὶς νὰ προσκρούσουν στὸ ἄρθρο 4 τοῦ Συν- τάγματος.

Ἀκόμη ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδή- σεως περιορίζεται στὴν περίπτωση κατὰ τὴν ὁποία ὀργανώσεις παραβιάζουν ἀναγνωρισμένα καθήκοντα τῶν συζύγων ἀναμεταξύ τους καὶ ἀπέναντι στὰ παι- διὰ τους. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσουμε πὼς μερικὲς «αἰρετικὲς» ὁμάδες ἀπομακρύνουν τὰ παιδιά ἀπὸ τοὺς γονεῖς.

(Συνεχίζεται)

Η ΙΓ' ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Τού κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου

ΙΒ'. 'Ο ἅγιος πατήρ ἀναζητεῖ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον διεδραματίσθησαν τὰ γεγονότα τῆς Σταυρώσεως. 'Ο Ἰησοῦς ἐσταυρώθη χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχε κριθῆ ὑπὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ δικαστηρίου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός, ἐνῶ ἦτο σκότος καὶ οἱ ὑπηρέται εἶχον ἀνάψει πυρᾶν¹⁷⁴. 'Ὡς παραδίδει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος «ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν»¹⁷⁵. 'Εν συνεχείᾳ ἀναφέρεται θαυμαστὸν φαινόμενον. Πρόκειται διὰ τὸ ἐπισυμβᾶν σκότος μεταξὺ τῆς ἕκτης καὶ ἐνάτης ὥρας, ὡς καὶ διὰ τὸ ἀπὸ ἐνάτης ἀνατεῖλαν ἐκ νέου φῶς¹⁷⁶. 'Ο ἅγιος ἀναζητεῖ ἐὰν εἶναι παραδεδομένον ὑπὸ τῶν προφητῶν τὸ φαινόμενον τοῦτο. Κατ' ἀρχὰς ἐκθέτει τὴν προφητείαν τοῦ Ζαχαρίου «καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσται φῶς, καὶ ψυχὸς καὶ πάγος ἔσται μίαν ἡμέραν»¹⁷⁷. 'Ο Κύριλλος ἀποδίδει τὴν προφητείαν περὶ τοῦ ψύχους εἰς τὸ κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ψύχος, τὸ ὁποῖον ἠσθάνετο ὁ Πέτρος. 'Η ἔκφρασις τοῦ Ἰωάννου ἔχει ὡς ἀκολούθως: «ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἔστως καὶ θερμαινόμενος»¹⁷⁸. 'Η συνέχεια τῆς προφητείας τοῦ Ζαχαρίου ἔχει ὡς ἑξῆς: «καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ κυρίῳ»¹⁷⁹. 'Η ἔννοια τοῦ χωρίου σαφῶς δὲν δύναται νὰ εἶναι ὅτι ὁ Κύριος ἠγγόνει τὰς ἄλλας ἡμέρας τοῦ ἔτους πλὴν ἐκείνης τῆς Σταυρώσεως Του. Αἱ ἡμέραι τοῦ ἔτους εἶναι πολλάι, ἀλλὰ ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐσταυρώθη ὁ Κύριος, ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς ὑπομονῆς Αὐτοῦ. Αὕτη ἦτο γνωστὴ εἰς τὸν Κύριον ἐξ ἀρχῆς ὡς καὶ αἱ λοιπαί: «καὶ οὐχ ἡμέρα καὶ οὐ νύξ»¹⁸⁰. 'Ο Κύριλλος διερωτᾶται ποία εἶναι ἡ ἀκριβὴς ἔννοια τῶν λόγων τοῦ προφήτου, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἡμέρα ἐκείνη οὔτε ἡμέρα εἶναι οὔτε νύκτα. Τοῦτο δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ διὰ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ ὅτι ἡ Σταύρωσις δὲν ἐγένετο κατὰ συνήθη ἡμέραν συνάγεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἥλιος δὲν ἔλαμψεν ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν συνεχῶς πρὸς τὴν δύσιν κατὰ τὸν συνήθη τρόπον, ἀλλὰ παρενεβλήθη εἰς τὸ μέσον τῆς ἡμέρας σκότος ἀπὸ τῆς ἕκτης ὥρας μέχρι τῆς ἐνάτης: «ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης»¹⁸¹. Κατὰ συνέπειαν τὸ σκότος, τὸ ὁποῖον ἐνεφανίσθη κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς Σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ὀλί-

γον πρὸ τοῦ θανάτου Αὐτοῦ, ἐγένετο εἰς τὸ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ συνεπῶς παρενεβλήθη εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας¹⁸². Κατὰ τὴν Γένεσιν «ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα»¹⁸³. Συνεπῶς ἡ ἡμέρα τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου οὔτε ἡμέρα ἦτο οὔτε νύκτα. Τοῦτο δὲ διότι οὔτε ὅλη ἦτο φῶς, διὰ νὰ ὀνομασθῆ ἡμέρα, οὔτε ὅλη σκότος, διὰ νὰ ὀνομασθῆ νύξ, ἀλλὰ ὁ ἥλιος ἔλαμψε μετὰ τὴν ἐνάτην ὥραν. 'Ο προφήτης Ζαχαρίας προεῖπε καὶ τοῦτο. 'Αφοῦ ἔγραψε: «καὶ οὐχ ἡμέρα καὶ οὐ νύξ»¹⁸⁴, προσέθεσε «καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς»¹⁸⁵. 'Εκ τούτου ἀποδεικνύεται ἡ ἀκριβεία τοῦ προφήτου καὶ ἐπαληθεύουν ἐν τῇ πράξει οἱ λόγοι τῆς προφητείας αὐτοῦ.

'Ο ἅγιος Κύριλλος ἀναζητεῖ χάριν τῶν Ἰουδαίων τὴν ἀκριβῆ ὥραν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἥλιος ἐκρύβη. 'Ερωτᾷ ἐὰν ἦτο κατὰ τὴν πέμπτην ὥραν ἢ τὴν ὀγδόην ἢ τὴν δεκάτην. 'Αναζητεῖ διὰ τοῦ προφήτου Ἀμῶς τὴν ἀκριβῆ στιγμὴν τοῦ συμβάντος, διὰ νὰ πεισθῶν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐδέχοντο εὐκόλως τὰ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κηρυττόμενα ἄνευ κριτικῆς ἐξετάσεως τῶν Παλαιοδιαθηκῶν κειμένων. 'Ο Ἀμῶς γράφει ἐπὶ τοῦ προκειμένου: «καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος ὁ Θεός, καὶ δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας καὶ συσκοτάσει ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ἡμέρᾳ τὸ φῶς»¹⁸⁶. 'Η μεσημβρία, κατὰ τὴν ὁποῖαν συμφώνως πρὸς τὸν Ἀμῶς θὰ ἔδυνεν ὁ ἥλιος, δηλοῦται ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου διὰ τῆς ἕκτης ὥρας εἰς τὴν ρῆσιν: «ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης»¹⁸⁷. 'Ο χρόνος τοῦ σκότους δηλοῦται προφητικῶς ὑπὸ τοῦ Ἀμῶς διὰ τοῦ χωρίου: «καὶ μεταστρέψω τὰς ἐορτὰς ὑμῶν εἰς πένθος»¹⁸⁸. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ὁ χρόνος τῆς Σταυρώσεως ἐπρόκειτο νὰ συμπέσῃ πρὸς τὸν ἐορτασμὸν τοῦ Πάσχα, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ Ἰουδαῖοι ἔτρωγον ἄζυμον ἄρτον. 'Ο Ἀμῶς εἶχε προσθέσει: «καὶ θήσομαι αὐτὸν ὡς πένθος ἀγαπητοῦ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὡς ἡμέραν ὀδύνης»¹⁸⁹. Κατὰ τοὺς Εὐαγγελιστὰς αἱ μὲν γυναῖκες ἐθρήνουν τὸν Ἰησοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀζύμων, οἱ δὲ Ἀπόστολοι ἐκρύπτοντο ὀδυρόμενοι. 'Η ἐπαλήθευσις τῆς προφητείας ἀποτελεῖ τι τὸ θαυμαστὸν καὶ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο ὁ ὑπὸ τῶν προφητῶν ἐξαγγελ-

ΒΕΛΤΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΜΟ

Τῆς κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ, θεολόγου - διπλ. Ξεναγοῦ

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπίσημου ἀνακοινώσεως ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχῃ τοῦ ἑορτασμοῦ στὴν Πάτμο τὸν Σ/βριο τοῦ 1995 τῆς ἐπετείου τῶν «1900 ἐτῶν» ἀπὸ τῆς συγγραφῆς τῆς Ἀποκαλύψεως, καὶ τῆς ἐκεῖ συναντήσεως ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν, πρέπει νὰ ἐπισημανθῆ ὅτι ὁ ἑορτασμός αὐτὸς θὰ ἔχη παγκόσμιες προεκτάσεις λόγῳ τοῦ παγκοσμίου χαρακτήρος τοῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως. Ὡς ἐκ τούτου πολλοὶ ξένοι προσκυνηταὶ θὰ καταφθάσουν στὴν Πάτμο ἀπὸ πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου γιὰ νὰ συμμετάσχουν σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο γεγονός.

Ἡ Πάτμος εἶναι πολὺ μικρὸ νησί, μόνο 34 τ.χ. καὶ παρ' ὄλο πὸν κάθε χρόνο δέχεται χιλιάδες ἐπισκέπτες Ἑλληνες καὶ ξένους λόγῳ τοῦ ἱεροῦ Σπηλαίου ὅπου ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστῆς καὶ Θεολόγος δέχθηκε ἀπὸ τὸν Χριστὸ τὴν ἐντολὴ νὰ γράψῃ τὴν Ἀποκάλυψιν (τὴν μελλοντικὴ Ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς τὴν τελικὴ νίκη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν δοξολογίαν τοῦ σύμπαντος, Ἀποκ. 21), ὑπάρχουν ἀκόμη πολλὲς ἐλλείψεις ὑποδομῆς πὸν ταλαιπωροῦν τοὺς ἐπισκέπτες:

1) Τὸ μεγαλύτερο πρόβλημα πὸν πέφτει στὴν ἄμεση ἀντίληψιν τοῦ ἐπισκέπτη καὶ τὸν ταλαιπωρεῖ ἀφάνταστα εἶναι ὁ θόρυβος τῶν τροχοφό-

ρων μέσα στοὺς οἰκισμοὺς καθ' ὄλο τὸ 24ωρο καὶ κυρίως ὁ θόρυβος τῶν δικύκλων. Οὔτε ἓνα καφέ δὲν μπορεῖ νὰ πῆς στὴν πλατεία, χωρὶς νὰ περάσει δίπλα σου ἢ μοτοσυκλέτα, οὔτε νὰ κάτῃ στὴν βεράντα τῶν ξενοδοχείων τῆς παραλίας, οὔτε νὰ ἡσυχάσῃ μεσημέρι καὶ βράδυ.

Ἡ λύσι αὐτοῦ τοῦ προβλήματος εἶναι νὰ γίνῃ ἐπὶ τέλος πραγματικότης ὁ περιφερειακὸς δρόμος, ὁ ὁποῖος ἔχει προγραμματισθῆ ἀπὸ καιρὸ, ἀλλὰ μέχρι σήμερα ἔχει μείνει μακρινὸ ὄνειρο.

2) Τὸ δεύτερο πρόβλημα πὸν καταταλαιπωρεῖ τοὺς ἐπισκέπτες εἶναι ἡ ἔλλειψιν καλῆς συγκοινωνίας. Ὑπάρχει μόνο ἓνα λεωφορεῖο τῆς γραμμῆς ἰδιωτ. χρήσεως πρὸς ἐξυπηρέτησιν τεσσάρων οἰκισμῶν καὶ 10 μόνο ταξί! Ἡ λύσι αὐτοῦ τοῦ προβλήματος εἶναι ἡ ἀκόλουθη: Τὸ καλοκαίρι (ἀπὸ Ἰούνιο ὡς τὸ Σ/βριο) πὸν ἢ κινήσις εἶναι ἀυξημένη, νὰ ἐνοικιάσῃ ὁ Δήμος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἄλλο ἓνα λεωφορεῖο καὶ ἄλλα δέκα ταξί καὶ μάλιστα συνεταιριστικά. Ἐτσι δὲν θὰ εἶναι ὑπεράριθμα τὸν χειμῶνα. Ὅταν τελειώσῃ ἡ δουλειά τους θὰ γυρίζουν στὴν βᾶσι τους.

3) Τρίτο πρόβλημα εἶναι ἡ ἔλλειψιν ἀφθόνου ποσίμου ὕδατος. Μία ὑδροφόρος φέρνει στὴν Πάτμο τὸ πόσιμο νερὸ, τὸ ὁποῖο συγκεντρώνεται στὴν δεξαμενὴ τοῦ Δήμου καὶ διοχετεύεται στὰ σπίτια καὶ τὰ ξενοδοχεῖα. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ νερὸ εἶναι πολὺ ἀκριβὸ καὶ ὄχι τόσο καλὸ, γι' αὐτὸ στὴν Πάτμο εἶσαι ὑποχρεωμένος νὰ χρησιμοποιοῦς ἐμφιαλωμένο νερὸ γιὰ νὰ εἶσαι σίγουρος.

Ὡς μόνῃ λύσει πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἡ ἀφαιλάτῳσι, ἡ ὁποία πρέπει νὰ γίνῃ μὲ σωστὸ τρόπο (ὄχι ὅπως ἡ παλιὰ πὸν χάλασε) ὅπως ἔγινε καὶ στὴν Μύκονο ὅπου λειτουργεῖ κανονικά.

4) Τέταρτο πρόβλημα εἶναι ὁ σταθμὸς ἀποχευτέσεως τῶν λυμάτων, ὁ ὁποῖος βρίσκεται ἐπὶ κεντρικοῦ καὶ πολυσύχναστου δρόμου, σὲ μία περιοχὴ ὅπου ὑπάρχουν 5 ξενοδοχειακὲς μονάδες (περιοχὴ Χοχλακᾶ) ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία Α' κατηγορίας. Ὅταν περνᾶς ἀπὸ ἐκεῖ αἰσθάνεσαι τὴν κακοσμία, εἶναι δὲ καὶ ἐστία κουνουπιῶν. Πρέπει νὰ βρεθῆ τρόπος μεταφορᾶς αὐτοῦ τοῦ σταθμοῦ τῶν λυμάτων.

Ἦως καὶ τὰ τέσσερα αὐτὰ προβλήματα νὰ μὴν μποροῦν νὰ λυθοῦν μέσα σὲ ἓνα χρόνο, ἀλλὰ τὰ δύο ἀπὸ αὐτὰ, δηλαδὴ τὸ πρόβλημα τοῦ θορύβου διὰ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ περιφερειακοῦ δρόμου καὶ τὸ συγκοινωνιακὸ πρέπει νὰ ἔχουν λυθῆ ὡς τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1995.

θεῖς καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἀναμενόμενος Μεσσίας.

174. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 24-25, Πρβλ. Ἰω. 18, 18.

175. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 25-26, Μάρκ. 15, 25.

Σημειώνει ἐπ' αὐτοῦ ὁ καθηγητῆς Π. Ν. Τρεμπέλας: «Μόνον ὁ Μάρκος καθορίζει τὴν ὥραν τῆς σταυρώσεως, ὡς τρίτην ἢτοι 9 π.μ.... Ἡ τότε τῶν ὡρῶν μέτρησις, πιθανῶς δι' ἡλιακῶν ὡρολογίων καὶ κλεψύδρας, δὲν ἦτο ἀκριβῆς καὶ ἠδύνατο ἐν τῇ παραδόσει καὶ διάφοροι ὥραι τῆς Σταυρώσεως ν' ἀναγραφῶσι (δ)» (Π. Ν. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον, ἔκδοσις Ἀδελφότητος Θεολόγων ἢ «Ζωή», Ἀθήνα 1951, σελ. 300, δεξιὰ στήλη).

176. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 26-27, Πρβλ. Ματθ. 27, 45.

177. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 28-30, Ζάχ. 14, 6-7.

178. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 30, Ἰω. 18, 18.

179. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 30-31, Ζαχ. 14, 7.

180. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 34, Ζαχ. 14, 7.

181. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 38, Ματθ. 27, 45.

182. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 39.

183. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 163, 39-164, 1, Γέν. 1, 5.

184. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 164, 3-4, Ζαχ. 14, 7.

185. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 164, 4, Ζαχ. 14, 7.

186. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 164, 10-13, Ἄμ. 8, 9.

187. Πρβλ. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 164, 12, Ματθ. 27, 45.

188. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 164, 14-15, Ἄμ. 8, 10.

189. ΒΕΠΕΣ τ. 39, σελ. 164, 16-18, Ἄμ. 8, 10.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Τῆ Ὑπεραγία εὐλαβῶς

Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότερους καὶ ὠραιότερους ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας μας, στὴν Παναγία. Τὸν καθαγίασαν οἱ αἰῶνες. Εἶναι ἡ «Μασσαλιώτις τοῦ Χριστιανισμοῦ»! Ἀριστούργημα τῆς χριστιανικῆς ὑμνογραφίας. Ἀμετάβλητος στὸ πέρασμα τῶν αἰῶνων ἔχει ξεχωριστὴ θέση ἀνάμεσα στ' ἄφθαρτα ποιητικὰ καλλιτεχνήματα. Εἶναι γεμάτος τρυφερότητα. Γι' αὐτὸ μιλάει ἄμεσα στὴν ψυχὴ μας. Προγονικὸ κειμήλιο τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων. Ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ Ἱστορία τοῦ ἔθνους μας τὸν συνέθεσαν. Τὸν αἰσθανόμαστε διπλᾶ. Ὡς Χριστιανοὶ καὶ ὡς Ἕλληνες. Εἶν' ἀφιερωμένος στὸ εὐγενέστερο καὶ ἀγιότερο πλάσμα τοῦ θεοῦ Δημιουργοῦ, τὴν Παναγία. Σ' ἐκεῖνη ποὺ ἀναδείχθηκε ὁ ἐκλεκτότερος ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Χάρη στὶς ἀρετὲς τῆς, ἀξιῶθηκε νὰ κρατήσει στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἐκεῖνον ποὺ κρατᾶει τὰ σύμπαντα. Ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔθνους μας προστάτις εἶναι ἡ Θεοτόκος, ἡ Ὑπέρομαχος Στρατηγός, «δι' ἧς ἐγείρονται τρόπαια, δι' ἧς ἐχθροὶ καταλίπουσιν». Ὅποιος θέλει νὰ ζωγραφίσει τὴν εἰκόνα τῆς θαυμαστῆς νίκης τῶν βυζαντινῶν κατὰ τῶν Ἀβάρων, φτάνει νὰ ζωγραφίσει τὴν Παναγία!

Τοῦτο ἔχει ιδιαίτερη ἐπικαιρότητα στὶς μέρες μας, ποὺ οἱ σχέσεις μας μὲ τοὺς ἀνατολικοὺς γείτονες εἶναι τεταμένες. Τὸ δίδαγμα τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου εἶναι μιὰ φωτεινὴ καὶ πολύτιμη ἀλήθεια: λαοὶ ποὺ πιστεύουν καὶ στηρίζονται στὴ θεία βοήθεια, διασώζονται ἀπὸ κάθε κίνδυνο, προοδεύουν καὶ εὐτυχοῦν. Ἐνῶ «οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπολοῦνται». Ἀργὰ ἢ γρήγορα ἐξαφανίζονται ἀπὸ τὴ σκηνὴ τῆς Ἱστορίας...

Γιὰ νὰ τελειώνουμε...

Σημεῖο ἀντιλεγόμενο. Γιὰ τὴν ἐθνικὴ συνείδηση, ἄγιος. Γιὰ ὀρισμένους παραχαράκτες τῆς Ἱστορίας, «προδότης». Ὁ Γρηγόριος ὁ Ε'... Πολλὰ καὶ ποικίλα λέγονται καὶ γράφονται γιὰ τὴν ὅλη στάση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ιδιαίτερα τοῦ ἐθνομάρτυρα Πατριάρχη, στὴν ὑπόθεση τῆς Ἐθνεγερείας. Γνωστὲς οἱ πηγὲς ἐκπομπῆς αἰθάλης... Μόνον ποὺ καταφέρνουν νὰ μουντζουρωθοῦν αὐτές, μιὰ κι ὁ «καπνὸς» —ἀπ' τὴ φωτιὰ ποῦ... ἀνάβουν— λειτουργεῖ σὰν μπουμεραγκ. Στὸ προκείμενο, περιοριζόμαστε ν' ἀπαντήσουμε

στοὺς παραχαράκτες ἢ μᾶλλον νὰ τοὺς παραπέμψουμε στὸν ἴδιο τό... σουλτάνο, γιὰ νὰ τοὺς ἐνημερώσει σχετικὰ μὲ τὴ δράση τοῦ Πατριάρχη μας.

Παραθέτουμε ἓνα μικρὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ Διατακτικὸ τῆς ἀποφάσεως ποὺ ἐξέδωσε ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, γιὰ τὴ θανάτωση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Ὅλο τὸ κείμενο τῆς προκήρυξης, τὸ ἀρφωσαν στὸ στήθος τοῦ αἰωρουμένου Λειψάνου! Διαβάζουμε στὸ ἀπόσπασμα:

«Ἄλλ' ὁ δόλιος ὁ Ἕλλην πατριάρχης... ἔνεκα τῆς ἐμφύτου διαφθορᾶς τῆς καρδίας του, οὐ μόνον δὲν εἰδοποίησε οὐδὲ ἐπιτίμησε τοὺς ἀφελεῖς (σ.σ. τοὺς ἐπαναστάτες) οἵτινες εἶχον ἀφεθεῖ νὰ ἀποπλανηθοῦν, ἀλλὰ κατὰ τὰ φαινόμενα αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὀπισθεν τῶν παρασκηνίων, ἔδρα κρυφίως ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως... Ἐβεβαιώθη ὅτι, Πελοποννήσιος ὁ ἴδιος ἐκ καταγωγῆς, συμμετέσχεν εἰς τὰς ταραχὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ εἰς ὅλα τὰ αἶσχη τὰ ὁποῖα ἐσημειώθησαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρυτῶν, ἀπὸ ἄτομα διεφθαρμένα καὶ ἀποπλανηθέντα. Διαπιστωθείσης ὅθεν ἀπὸ πᾶσαν ἀποψιν τῆς προδοσίας, οὐ μόνον κατὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἀλλ' εὐθέως καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἔθνους, ἦτο ἀναγκαῖον ἢ ρυπαρὰ ὑπαρξίς του νὰ ἐκλείψῃ ἀπὸ τῆς γῆς, διὸ ἀπηγχονίσθη, ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἄλλων». Ἐξεδόθη τὴν 19 τοῦ μηνὸς Ρετζέπ, ἔτος 1236 (22.4.1821).

—Αὐτά...

Εἶναι εἶδηση!

Ἐνα σεμινάριο πρωτοφανὲς γιὰ τὰ γερμανικὰ δεδομένα, ἔχει ἀρχίσει στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Φραγκφούρτης. Θέμα του εἶναι «Τὸ Ὀλοκαύτωμα στὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο», ἀπευθύνεται στοὺς φοιτητὲς τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ ἀποκαλύπτει μιὰ μεγάλη στροφὴ στὸ γερμανικὸ παιδαγωγικὸ σύστημα: τὴν προσπάθεια νὰ καλλιεργηθεῖ ἡ μνήμη τῶν ναζιστικῶν ἐγκλημάτων, στὴ νεολαία τῆς χώρας.

Τὰ βιβλία Ἱστορίας ποὺ χρησιμοποιοῦνται σήμερα στὸ γυμνάσιο, ἀντανανκλοῦν αὐτὴ τὴν παιδαγωγικὴ ἀφύπνιση. Δὲν ἀφηγοῦνται ἀπλῶς τὸ Ὀλοκαύτωμα —μὲ μαρτυρίες ἐπιζησάντων— ἀλλὰ καὶ τονίζουν ὅτι οἱ Γερμανοὶ ποὺ γεννήθηκαν μεταγενέστερα πρέπει νὰ σκεφτοῦν τὰ ἐγκλήματα ποὺ διαπράχθηκαν στὸ ὄνομα τῆς Γερμανίας. «Τὸ παρελθὸν δὲν εἶναι ποτὲ ἐντελῶς παρελθὸν» ὑπογραμμίζει τὸ βιβλίο «Ἱστορία καὶ γεγονότα».